Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!

ЭҢСИЭЛИ

Нам улууһун хаһыата 1935 сыл алтыннан ыытыллыбыт күнүгэр тэрийиллибитэ

2001 с.
Ыам ыйын
19
күнэ
субуота
№ 56-57 (8900)

УЛУУСКА ЫКСАЛЛААХ БАЛАҺЫАННЬА РЕЖИМИН КИЛЛЭРЭР ТУҺУНАН

Өлүөнэ уонна Алдан өрүстэригэр балаһыанньа уустугурда. Улахан харыылар үөскээннэр Ленскэй куорат, Хаандыга бөһүөлэк уо.д.а. нэһилиэнньэлээх пуннар уута бардылар. Халаан уутун таһыма 1998 сыллааҕыны биллэрдик куоһарда. Ордук уустук балаһыанньа Арбын нэһилиэгэр үөскүүр.

Сааскы халаан уутун республикатааҕы комиссиятын быһаарыытыгар, СР правительствотын председателэ В.М. Власов дьаһалыгар олоҕуран дьаһайабын:

1. 2001 с. ыам ыйын 17 күнүттэн Нам улууһугар ыксаллаах балаһыанньаны анал дьаһал тахсыар диэри биллэрэргэ.

2. ИДьУО, ОГПС-18, киин балыыһа, «Ленагаз» АО Намнааҕы учаастага, «Сахателеком» ГП Намнааҕы учаастага, улусПО, айылҕа харыстабылын инспекцията ыксаллаах балаһыанньа режимигэр сөп түбэһиннэрэн үлэлэри ыытталларыгар.

3. Бары нэһилиэктэр дьаһалталарын баһылыктара халаан уута ылар сирдэриттэн ынах, сылгы сүөһүнү таһааралларыгар, аһылыгынан хаччыйалларыгар. Ыам ыйын 17 күнүттэн төгүрүк сууккаҕа дьуһуурустубаны олохтуулларыгар.

4. Үөдэй, Хатыҥ Арыы, II Хомустаах, Арбын нэһилиэктэрин баһылыктара олохтоохтору көһөрүүнү тэрийэллэригэр.

5. Үөрэх улуустааҕы управлениета, культура отдела, киин балыыһа көһөн кэлбит дьоннор түһэр пуннарын бэлэмниллэригэр, эминэн, бэрэбээскилиир матырыйаалларынан хаччыйаллыларыгар.

6. УлусПО бары эвакопууннары аһылыгынан, килиэбинэн хаччыйарыгар, элбэх киһи тоҕуоруһар сиригэр итии аһылыктары тэрийэригэр.

7. Ыксаллаах быһыыга-майыга уонна гражданскай оборонаҕа отдел улууска ыам ыйын 17 күнүттэн төгүрүк сууккаҕа дьуһуурустубаны олохтууругар. Халаан уута ылыан сөптөөх сирдэригэр оперативнай дьайыылары оҥорорго бэлэм буоларыгар, балаһыанньаны хонтуруолугар тутан олороругар.

8. Дьаһал туолуутун хонтуруолун бэйэбэр ылабын.

Улуус баһылыга А.Н. ДЬЯКОНОВ

УЛУУС ТЫАТЫН ХАҺААЙЫСТЫБАТЫГАР ХАЛААН УУТУН СОДУЛЛАРЫН СЭРЭТИИГЭ УОННА ТУОРАТЫЫГА ЭБИИ ДЬАҺАЛЛАР ТУСТАРЫНАН

Орто Ленаҕа муус харыыта үөскүүр, уу таһыма кутталлаахтык үрдүүр кыахтааҕынан, Томпо улууһугар улахан хоромньу тахсыбытынан уонна республикаҕа ыксаллаах балаһыанньа биллэриллибитинэн сибээстээн, дьаһайабын:

1. Дьаһалталар баһылыктарын: Үөдэй (Соловьев М. Д.), 1 Хомустаах (Соловьев Б. Ю.), Партизан (Гуляев Ф. Д.), Никольскай (Потапов Г. С.), Хамаҕатта (Корнилов Б. И.), Хатыҥ Арыы (Новгородов А. Г.), Бөтүҥ (Михайлов П. Р.), Модут (Дьяконова Е. Н.), Хатырык (Собакин Е. Н.), Түбэ (Лукина Р. Е.), Көбөкөн (Ноговицын К. Н.), Фрунзе (Ядрихинскай И. Г.), 2 Хомустаах (Тарскай П. Е.) нэһилиэктэрин уонна Нам селотун (Корякин Д. П.) итиэннэ бас билии форматтыттан тутулуга суох бары хаһаайыстыбаларын салайааччыларын сирэй эппиэтинэстэринэн уу ылар сирдэриттэн, арыылартан сылгыны, ынах сүөһүнү, сибиинньэни, көтөрү, сыаннастары былаан быһыытынан ыйыллыбыт миэстэлэргэ көһөрөргө, ыам ыйын 18 күнүттэн туспа ыйыыга дылы төгүрүк сууккаҕа дьуһуурустубаны олохтуурга суһал дьаһаллары ылалларыгар.

2. Арбын нэһилиэгин баһылыгын (Колесов С. В.) сүөһүнү көһөрүүнү ыам ыйын 16 күнүттэн саҕалыырыгар уонна ити күнтэн төгүрүк суукканнан дьуһуурустубаны олохтууругар эбээһинистииргэ.

3. Нэһилиэктэр комиссиялара халаан уута аанар кэмигэр улуустааҕы комиссияҕа, тыа хаһаайыстыбатын управлениетыгар уонна улууска ыксаллаах быһыы отделыгар иһитиннэриини тутатына оҥороллоругар.

4. Бу дьаһал туолуутун хонтуруолун улуус баһылыгын бастакы солбуйааччытыгар В. А. Поповка сүктэрэргэ.

Нам улууһун баһылыга А. Н. ДЬЯКОНОВ

ХАЛААН УУТУН УЛУУСТААҔЫ КОМИССИЯТЫН САСТААБЫГАР УЛАРЫТЫЫЛАРЫ УОННА ЭБИИЛЭРИ КИЛЛЭРЭР ТУҺУНАН УЛУУС БАҺЫЛЫГЫН ДЬАҺАЛА

Сааскы халаан уутун кэмигэр ыксаллаах быһыыны-майгыны сэрэтэр уонна халаан уутун куттала суох аһарыыны тэрийэр сыалтан улуустааҕы комиссия састаабыгар маннык уларытыылары уонна эбиилэри киллэрэргэ:

Дьяконов А.Н., улуус баһылыга, председатель

Колмогоров Г.Г., ыксаллаах быһыыга-майыга уонна гражданскай оборонаҕа отдел сэбиэдиссэйин э.т., предс. солб.

Чилиэннэр:

Попов В.А., улуус баһылыгын бастакы солб., Горохов Н.Х., улуус баһылыгын солб., Васильев И.А., улуус баһылыгын солб., Бочкарев А.А., ТХУ начальнига, Фролов Г.Г., «Сахателеком» ЛТЦ начальнига, Необутов Р.Н., РЭС нач., Колпашников И.В., ОГПС-18 нач., Дьяконова В.Н., үөрэх улуустааҕы управлениетын нач., Касьянов В.Г., «Эҥсиэли» хаһыат редактора, Ершов А.А., улуус байыаннай комиссара, Федоров А.С., «Автодор» ГУП дир., Зырянов П.А., ИДьУО нач., Корнилов А.И., улусПО сэбиэтин предс., Макаров В.В., киин балыыһа кыл. врача, Окороков Р.Е. «Быйан» АО предс., Ермолаев Ю.П., айылҕа харыстабылын инспекциятын нач., Корякин Д.П., Нам с. дьаһалтатын баһылыга, Кутуков А., метеостанция нач., Хохолова В.С., СЭС кыл. врача.

2. Комиссия сааскы халаан уутун кэмигэр сэрэтэр уонна быыһыыр үлэлэри тэрээһиннээхтик ыытыыны хаччыйарыгар.

3. Бу дьаһал туолуутун хонтуруолун бэйэбэр хаалларабын.

Улуус баһылыга А.Н. Дьяконов

Халаан-2001

БЭЛЭММИТ ХАЙДАҔЫЙ?

(Репортаж)

Ыам ыйын 17 күнүгэр былыттаах, кыра тыаллаах, кэмиттэн кэмигэр хаардаах самыыр түһэр күнэ үүннэ. Буолумуна, өрүспүт эстэр кэмэ кэллэҕэ.

Улуус дьаһалтатын баһылыгын солбуйааччы Н.Х. Горохов быйыл сааскы халаан кэмигэр Үөдэй нэһилиэгэр дьаһалта бэрэстэбиитэлинэн аныммыта. Ити күн кини салайар бөлөҕө биир самай кутталаах учаастакка Үөдэйгэ киһини-сүөһүнү быраан үрдүгэр, атын да уу ылбат сирдэригэр көһөрүү тэрээһинин кытта билсистэ.

Куораттыыр суолунан айаннаан Тоҥ Бас сайылыгар тиийдибит. Аара хара буору толору тиэнэн куораттаан иһэр хас да улахан массыыналары көрүстүбүт. Сураҕын иһиттэххэ, биһиэннэрэ хара буордарын ГМС-ҥа атастаспыттар.

Тоҥ Бас сайылыгар 7-8 олорор дьиэттэн аҥардара аһаҕас тураллар. Дьиэлэр тастарыгар оттор мас, уу кутар иһиттэр бааллара көстүбэттэр. Дьиҥинэн, бүгүн-сарсын көһөөрү олорон аҕыйах күн иннинэ 2-3 киһини таһааран түннүгү-ааны саптаран, оһохтору отуннаран, дьиэлэри сылыта турбут одуга хаалларыа.

ХХХ

Үөдэйдиир кутуу суол онон-манан алдьаммыт. Олөрээри кудуххайдык айаннаан баһылык хонтуоратыгар тиийдибит. Нэһилиэк баһылыга сибилигин өрүс уутун көрө барбытын эттилэр. Биһиги баһылык кабинетыгар киирэн ханна сылдьан, кимнээҕи кытта кэпсэтэрбитин былаанныы олордохпутуна М.Д. Соловьев тиийэн кэллэ.

—Дьокуускайтан ледоколы ыыппыттарын истэн, өрүскэ киирэ сырыттыбыт да көстүбэт. Бука муус халыҥа бэрт буолан кыайан кэлбэтэ быһыылаах-диир Максим Дмитриевич.

Кини халаан уутуттан сэрэхтээх буолууга ыытыллыбыт үлэлэри иһитиннэрдэ. Сылгылар үөһэ үүрүллүбүттэр. Аҕыйах сылгы кытылга хаалбыта бүгүн-сарсын тахсыахтаах.

—Сылгыны арыыттан эрдэ таһаардахха тута төптөрү киирэр. Онон уу кэлиитин саҕана кэтээн туран үүрэбит-баһылык саас аайы көрсөр кыһалҕатын кэпсии олордо.

Нэһилиэк олохтоохторо бары сэрэтиллибиттэр, кутталлаах быһыны-майгыны үчүгэйдик билэллэр. Бары ыаллар малларын-салларын, оттоорун-мастарын уу тийибэт сиригэр таһаарбыттар. Урукку үөрүйэхтэринэн көһөргө бэлэм олороллор. Оҕо саада, оскуола бүгүҥнэттэн быстах кэмнэ үлэлэрин тохтоппуттар. Оҕолор, кырдьаҕастар, ыарыһахтар, сорох дьон 1 Хомустаахха, Бөтүҥнэ, Намҥа, Дьокуускайга дьонноругар барбыттар. Бүгүн «Хоту» ПК 70 киһитэ, 160 сүөһүтэ Сиэр Биэ сайылыгар көспүт.

Сааскы халаан кэмигэр улуспо маҕаһыына (сэб. Г.Н. Прокопьева) иккиэ буолан бөһүөлэккэ уонна үөһэ сайылыктарга олорооччулары килиэбинэн, бородууктанан, күннэтэ туттуллар табаардарынан хаччыйыахтаахтар.

Бу күннэргэ бөһүөлэктэн 700 киһи көһүөхтээх. Кинилэри көһөрүүгэ 3 улахан, эмиэ итиччэ кыра автобустар сылдьыахтара. Уу кэллэҕинэ туттуллар 10-ча мотуордаах оҥочолор бэлэмнэр. 30-ча ыал билигин да көһөллөрүн быһаарымакка олороллор. Хамнас тобоҕун ыам ыйын 18 күнүгэр биэриэхтээхтэр. Пособие харчыта суох. Итилэр тустарынан баһылык информациялаата.

ХХХ

Олохтоох участковай балыыһа бырааһа уоппускаҕа барбыт. Биһиги фелдшер Нь.А. Сивцеваны кытта кэпсэттибит.

—Ыарыһахтаһбытын сорохтору дьиэлэригэр таһаардыбыт. 12 ыарыһах хаалла, кинилэртэн 4 ыарахан ыарыһах 1 Хомустаах бальыһатыгар тахсыахтаахтар-диир Ньургуйаана Алексеевна. Кини эминэн толору хаччыллыбыттарын, 7 түөлбэҕэ эмп үлэһиттэрэ анаммыттарын, Тоҥ Бас сайылыгар медпуун үлэлиэхтээҕин эттэ.

Ити саҕана суорҕаҥҥа-тэллэххэ сытар 83 саастаах М.С. Петрова: «Оҕолорум манна баллар, уу кэллэҕинэ хаалларыахтара суоҕа»-диэн бөҕэх санаалааҕын биллэрдэ.

ХХХ

Олохтоох орто оскуола директора А.И. Барашков ыам ыйын 17 күнүгэр линейкаҕа үөрэх халаан кэмигэр тохтотулларын, хас биирдии үөрэнээччи, төрөппүт ууттан сэрэхтээх буолалларын эбээһинэстиир бирикээһи билиһиннэриинэн бары дьиэлэригэр тарҕаспыттарын иһитиннэрдэ. Оскуолаҕа үөрэнэр 302 оҕоттон 120 үөрэнээччи сайылыктарга көһөллөрүн, сорохторо атын нэһилиэктэргэ баралларын, оскуола үлэһиттэрэ материальнай-техническэй баайы-дуолу, итии аһылыкка туттуллар бородууктаны уу ылбат сиригэр таһаарбыттарын, сарсыҥҥаттан остуоллары, олоппостору, ыскааптары о.д.а. мебели, тэрили харайыахтаахтарын, оскуолаҕа баар уу мотуора бэлэмин, микроавтобус сайылыкка тахсыахтааҕын, оскуолаҕа үлэлиир 18 эр дьон дэриэбинэҕэ хаалалларын тустарынан информациялаата.

ХХХ

Үөдэй нэһилиэгин Арҕаа кырдалыгар олорор эдэр ыалга Саввиннарга сырыттыбыт. Кинилэр дьиэлэрин 1993 с. туттубуттар. Биир уол, икки кыыс оҕолоохоруттан уоллаах кыыстара үөрэнэллэр.

—Бэйэм начальнай оскуоланы тутар биригээдэҕэ, кэргэним Мария Ивановна «Чуораанчык» оҕо садыгар үлэлиибит. Кэтэх хаһаайыстыбабытыгар ийэбитин кытта 4 ынахтаахпыт. Ааспыт күһүн 26 куул хортуоппуйу, теплицаларбытыттан оҕурсуну, помидору ылан кыһыннары сиэтибит-диир Алексей Юрьевич.

Кини салгыы үөрэммэт кыра кыыстара куоракка дьонугар киирбитин, кэргэнэ, оҕолоро сүөһүлэрин илдьэ сайылыкка көһөллөрүн, бэйэтэ дьиэтигэр хааларын, легковой массыынатын, мотороллерын үрдэлгэ туруоруохтааҕын кэпсээтэ.

ХХХ

Улууска халаан уута бастакылартан биирдэстэринэн ылар Үөдэй нэһилиэгин дьаһалтата, дьоно-сэргэтэ ууну бэлэмнээх, уолуйбакка көрсөр былааннаахтарыттан үчүгэйгэ эрэллээх дьиэбитигэр төнүннүбүт.

В. СЫРОМЯТНИКОВ

ЛУКИНА ФЕДОСЬЯ НИКОЛАЕВНА - улуустааҕы культура отделын ИМК методиһа, культурнайсырдатар үлэ ветерана.

- Улуус хаһыатын биһиги дьиэ кэргэн мин оҕо эрдэхпиттэн тиһигин быспакка суруттарар. Тус бэйэм 1967 сылтан суруттарабын, оройуон общественнай-политическай олоҕун хаһыаттан аҕаан билэн үлэбэр туттарга кыһаллар этим. Онтон билигин бу хаһыата суох киһи хайдах олоруон, үлэлиэн сөбүн сатаан өйдөөбөппүн. Кулууп үлэтин бөҕө тирэҕэ - информация уонна кини дьоҥҥо түргэнник тиийиитэ, тарҕаныыта. Рынокка сигэнэн сорох үлэһиттэр хаһыаты суруттарбат буолбуттара ырааппыт, мин санаабар, ити балаһыанньа нэһилиэнньэ сорох араҥата пассивнай, сүүрүгүнэн уста сылдьар курдук буоларыгар тиэрдэр. Онон олохтоохтор, ордук кэлии дьон улуус сонунун «Эҥсиэлигэ» суруттаран билэргитигэр сүбэлиибин.

УЛУУС БАҺЫЛЫГЫН ДЬАҺАЛЛАРА

2001 СЫЛГА УОТТАН ОЙУУРУ ХАРЫСТААҺЫНЫ КҮҮҺҮРДЭР МИЭРЭЛЭР ТУСТАРЫНАН

Нам улууһун дьаһалтата улуус ойууругар уоттан куттала суох буолуу ортоһуор туруктааҕын бэлиэтиир. Ааспыт 2000 сылга ойуурга уот туруутун биир түбэлтэтэ бэлиэтэммитэ, хаппыт иэнэ кыратынан тутатына умуруоруллубута.

Коллегия уураах уонна СР Правительствотын 14.05.96 с. 214 №-дээх «1996-2001 сс. ойууру уонна таба мэччирэҥин уоттан харыстааһыны күүһүрдэр миэрэлэр тустарынан» уураах толоруура, ойуурга уот туруутун тутатына сэрэтиигэ уонна кыра иэҥҥэ тутатына умуруорар, сэрэтэр үлэни күүһүрдэр сыалтан, дьаһайабын.

1. Улуус бары сиригэр-уотугар тыаҕа хаар ууллуоҕуттан күҥүҥҥү күүстээх ардахтар түһүөхтэригэр дылы уоттан кутталлаах кэминэн биллэрэргэ.

2. Улуус сиригэр-уотугар бүтүннүүтүгэр, Лена арыыларыттан уратыларга, сааскы өртөөһүнү боборго, күҥүҥҥү өртөөһүнү аналлаах былаанынан ыытарга.

3. Ойуурга уоту утары охсуһууга комиссияны бигэргэтэргэ (1 сыҥыарыы).

4. 2001 с. улуус территориятыгар ойуур уотун умуруоруу оперативнай былаанын бигэргэтэргэ (2 сыҥыарыы) уонна итини олохтоох дьаһалталар баһылыктара халбаҥа суох толороллоругар, миэстэтигэр ойуурга уоту утары охсуһууга комиссиялары тэрийэллэригэр эбээһинистииргэ.

5. Бары маһы бэлэмниир тэрилтэлэри маһы соҕотуопкалыыр кэмнэригэр сэрэнэр дьаһаллары ылан туран, кэрдиллибит тыаны ыраастыылларыгар эбээһинистииргэ:

— кураанах почвалаах мас кэрдиллэр сирдэрин тула минерализованнай балаһаны онороллоругар,

— үлэ миэстэтигэр, суол таһыгар ойуурга уот турдаҕына бэйэлэрин күүстэринэн уонна средстволарынан умуруоралларыгар итиэннэ туһаныллар илик тыаҕа уот күөдьүйдэҕинэ, ону суох онгороруга көмөҥү онороллоругар.

6. Намнааҕы ойуур хаһаайыстыбатын (ИВАНОВ Е. И.) ойуурга уоттан сэрэхтээх буолуу быраабылатын тутуһууну хонтуруоллааһыны күүһүрдэригэр, үлэ коллективтарыгар, нэһилиэнньэ бары аранатыгар өйдөтөр үлэни сэргэхтик ыытарыгар, улуус сиригэр-уотугар ойуурга уоту утары охсуһууну, умуруорууну кэмигэр суһаллык тэрийэригэр эбээһинистииргэ.

7. ИДЬУО (ЗЫРЯНОВ П. А.) ойуурга уот туруутун биричиинэтин тутатына билиини, буруйдааҕы булууну итиэннэ сокуоҥҥа сөп түбэһиннэрэн, эппиэккэ тардыыны хааччыйарыгар.

8. Улуус хаһыатын редактора (КАСЬЯНОВ В. Г.), улуустааҕы типография (ДЬЯКОНОВ М. Н.) баһаары утары пропагандаҕа Намнааҕы ойуур хаһаайыстыбатын сакаастарын бэлэмнээһини уонна бэчээттээһини тутатына толороллоругар.

9. Улуус потребкооперациятын салайааччылара сайаапка быһыытынан ойуур хаһаайыстыбатыгар уонна авиаотделениеҕа уот кутталлаах кэмигэр уу харчынан эрдэттэн төлөбүрэ суох аһы-үөлү биэрэллэригэр.

10. Ойуур уотун утары охсуһууга улуустааҕы комиссия (ПОПОВ В. А.) ойуур уотун сэрэтиигэ уонна умуруоруута уматыгы көрүнэригэр.

11. «Сахателеком» (ФРОЛОВ Г. Г.) уоттан кутталлаах кэмнэ ойуур хаһаайыстыбатын, лесничестволар уонна Гослесоохрана сүрүн специалистарын төлөөбөккүт диэн телефоннарын араарбатыгар эбээһинистииргэ.

12. Нэһилиэктэр баһылыктара уоттан олус кутталлаах кэмнэ ойуур хаһаайыстыбатынан бэриллэр аналлаах көҥүлэ суох тыаҕа сыҥньанааччылар, булчуттар, балыксыттар тахсыыларын боболлоругар.

13. РКЦ (АНТОНОВА И. Н.) Нам ойуурун хаһаайыстыбатыгар кини кассатыгар 01.05.2001 с. — 01.10.2001 с. киирбит уу харчыны туһанарын көҥүллүүрүгэр эбээһинистииргэ. Уоту утары охсуһар техниканы өрөмүөннээһиҥҥэ, уматыгы, аһы-үөлү булууруга, ойуур уотун умуруоруута мобилизацияҕа биир ыйга биэс тыһыынча солкуобай кээмэйдээҕинэн.

14. Бу дьаһал туолуутун хонтуруолун ойуурга уоту утары охсуһуу улуустааҕы комиссиятыгар сүктэрэргэ.

Нам улууһун баһылыга А. Н. ДЬЯКОНОВ

2001-2002 сс. ОТТУК СЕЗОНУГАР БЭЛЭМНЭНИИ ТУҺУНАН

2001-2002 сс. оттук сезонугар бэлэмнэнэр сыалынан сайыҥҥы өрөмүөннүүр үлэлэри ыытыы былаанын туһунан МУ НУ ЖКХ директорын А. Г. Кобяков дакылаатын истэн уонна дьүүллэһэн баран, дьаһайабын:

1. 2001-2002 сс. оттук сезонугар бэлэмнэниигэ бастайаннайдык үлэлиир комиссияны маннык састааптаах тэрийэргэ:

ВАСИЛЬЕВ И. А., улуус баһылыгын солбуйааччы, председатель,
КОБЯКОВ А. Г., МУ НУ ЖКХ директора, председатели солбуйааччы,
АРГУНОВА П. И., УФУ начальнига,
ДЬЯКОНОВА Т. М., УЭ начальнига,
СУХАНОВА Е. Т., МУ НУ ЖКХ кылаабынай экономиһа,
ОХЛОПКОВА В. И., МУ НУ ЖКХ ФЭС-ҕа директоры солбуйааччыта,
САМСОНОВ Н. А., МУ НУ ЖКХ кылаабынай инженерэ,
ПОТАПОВ В. Е., «Дьулуур» ОДьФ директора,
ШАПОШНИКОВ Р. С., «Ленагаз» АО НФ начальнига,
ФЕДОРОВ А. А., «Намгазстрой» директора,
КОЛПАШНИКОВ И. В., ОГПС-18 начальнига,
РУДЫХ А. В., СР ОУ МЖКХ специалиһа, Нам улууһун куратора,
МАКАРОВ В. В., УКБ кылаабынай бырааһа.

2. Оттук сезонугар бэлэмнэниини оперативнайдык хааччыйыыга рабочай бөлөхтөрү тэрийэргэ.

2.1. Финансовай уонна материальнай-техническэй хааччыйыы бөлөҕө:

ВАСИЛЬЕВ И. А., улуус баһылыгын солбуйааччы, салайааччы,
КОБЯКОВ А. Г., МУ НУ ЖКХ директора, салайааччыны солбуйааччы,
АРГУНОВА П. И., УФУ начальнига, чилиэн,
ОХЛОПКОВА В. И., МУ НУ ЖКХ ФЭС-ҕа директоры солбуйааччыта, чилиэн,
САМСОНОВ Н. А., МУ НУ ЖКХ кылаабынай инженерэ, чилиэн.

01.06.2001 с. дылы бөлөх ПТН табаардарынан хааччыныы схематын ырытан онгороругар.

2.2. Бырайыактыыр-сметалыыр документацияны хааччыйар бөлөх:

ДЬЯКОНОВА Т. М., УЭУ начальнига, салайааччы,
ВАСИЛЬЕВА Е. С., МУ НУ ЖКХ ПТО-тун начальнига, чилиэн,
СУХАНОВА Е. Т., МУ НУ ЖКХ кылаабынай экономиһа, чилиэн.

2.3. Ыытыллыбыт үлэлэр хаачыстыбаларын хонтуруоллуур уонна толоруллубут өрөмүөннүүр үлэлэри тутар бөлөх:

ВАСИЛЬЕВ И. А., улуус баһылыгын солбуйааччы, салайааччы,
КОБЯКОВ А. Г., МУ НУ ЖКХ директора, чилиэн,
КОЛПАШНИКОВ И. В., ОГПС-18 начальнига, чилиэн,
ШАПОШНИКОВ Р. С., «Ленагаз» АО НФ начальнига, чилиэн,
ДЬЯКОНОВА Т. М., УЭУ начальнига, чилиэн.

3. 2001-2002 сс. оттук сезонугар бэлэмнэнэр үлэлэри ыытыы кэмигэр өрөмүөн барыахтаах объектарын бигэргэтэргэ (1 сыҥыарыы).

4. ПТН табаардарын үбүлээһин уопсай кээмэйин 7477,8 тыһ. солк. быһааларга, о. и. киинтэн 6500 тыһ. солк., улуус олохтоох бюджетын суотугар 742 тыһ. солк. ПТН табаардарынан 15.07.01 с. дылы хааччыйарга.

4.1. Комиссия уонна УФУ 15.06.01 с. дылы улуус олохтоох бюджетын суотугар ПТН табаардарын үбүлээһиҥҥэ 742 тыһ. солк. буларыгар.

5. Нэһилиэктэр дьаһалталарын баһылыктара:

5.1. 15.05.01 с. дылы нэһилиэктэргэ оттук сезонугар бэлэмнэниигэ комиссиялары тэрийэргэ.

5.2. Нэһилиэктэргэ оттук сезонугар бэлэмнэнии үлэлэри барыларын ЖКХ үлэһиттэрин 3 ыйдаах хамнастарын суотугар форма-2 -гэ толоруллубут үлэлэргэ сөп түбэһиннэрэн, 2000 с. схематынан ыытарга.

5.3. Оттук сезонугар өрөмүөннүүр-бэлэмнэнэр үлэлэри ыытыыга бэдэрээччиттэри кытта бары дуогабардары экономика уонна үп улуустааҕы управлениеларын кытта сөбүлэһиннэрэргэ.

5.4. Бары өрөмүөннүүр-бэлэмнэнии үлэлэргэ толоруллар болдьоҕун уонна ким толорорун чопчу ыйан, үлэлэри ыытыы графигын онгорорго уонна 01.06.01 с. диэри комиссияҕа биэрэргэ.

5.5. Бары бэлэмнэнии уонна өрөмүөннүүр үлэлэри 01.09.01 с. диэри бүтэрэргэ.

5.6. Нэһилиэктэр баһылыктарыгар, нэһилиэктэр ЖКХ-ларын начальниктарыгар, МУ НУ ЖКХ салалтатыгар сыллата бэриллэр уоппускаларын 2, 3 пп. сөп түбэһиннэрэн, комиссияҕа туттарбыттарын эрэ кэннэ биэрэргэ.

6. Улуус баһылыгын солбуйааччы (ВАСИЛЬЕВ И. А.), улуустааҕы үп управлениетын начальнига (АРГУНОВА П. И.), улуустааҕы киин балыыһа кылаабынай бырааһа (МАКАРОВ В. В.) 15.05.01 с. дылы сэллиги эмтиир диспансерга мобильнай котельнай бырайыактыыр-сметнай документациятын уонна тутар-монтажтыыр үлэтин үбүлээһин боппуруоһун быһааралларыгар.

7. Комиссия (ВАСИЛЬЕВ И. А.) 15.05.01 с. дылы:

7.1. МУ НУ ЖКХ (КОБЯКОВ А. Г.) 01.09.01 с. дылы котельнайдарга газоанализатордары туруоруу боппуруоһун быһаарарыгар.

7.2. ПТН табаардарын булууруга (кииннэммити таһынан) ис кыахтартан средстволары көрдүөххэ уонна МУ НУ ЖКХ өрөмүөннүүр үлэлэрин сөптөөх кэмигэр хааччыйыыга араас каналлары булуохха.

8. МУ НУ ЖКХ, тэрилтэлэр уонна предприятиелар салайааччылара, бас билии форматыттан тутулуга суох, нэһилиэктэр баһылыктара кинилэр балаансаларыгар баар баһаарынай емкостары 01.09.01 с. дылы үчүгэй турукка киллэрэллэригэр уонна бэлэм буолуу актатын ОГПС-18 начальнига (КОЛПАШНИКОВ И. В.) илии баттааһыннаах туттаралларыгар.

9. Дьаһалталар, МУ НУ ЖКХ, предприятиелар уонна тэрилтэлэр, бас билии форматыттан тутулуга суох, балаансаларыгар турар итииннэн хааччыйар объектар территорияларын 20.08.01 с. дылы ыраастыылларыгар уонна тупсаран онгороллоругар.

10. Үп управлениета (АРГУНОВА П. И.) 5.2. п. сөп түбэһиннэрэн, МУ НУ ЖКХ коллективтарынан ыытыллыбыт капитальнай өрөмүөн иһин хамнас төлөбүрүн боппуруоһун булгуччулаахтык быһаарарыгар (расчет быһыытынан өрөмүөн фондата үлэ төлөбүрүн фондатыттан ылар ирээтэ — 1800 тыһ. солк. МУ НУ ЖКХ уонна олохтоох бюджет финансовай хардарыта сыһыаннарыттан тутулуга суох).

11. Социальнай эйгэ объектарын капитальнай өрөмүөннэрин быһаарыыга улуустааҕы комиссияны маннык састааптаах тэрийэргэ:

ВАСИЛЬЕВ И. А., улуус баһылыгын солбуйааччы, комиссия председателэ,
ДЬЯКОНОВА В. Н., улуустааҕы үөрэх управлениетын начальнига,
МАКАРОВ В. В., улуустааҕы киин балыыһа кылаабынай бырааһа,
КИМ Н. В., улуустааҕы үөрэх управлениетын специалиһа,
КИРИЛЛИН А. В., култуура отделын сэбиэдиссэйэ,
ПОТАПОВ В. Е., «Дьулуур» олорор дьиэ фондатын директора,
ЧЕКУРОВА Т. И., экономика управлениетын кылаабынай специалиһа.

12. Улуустааҕы «Эҥсиэли» хаһыат (КАСЬЯНОВ В. Г.), «Нам» ТРК (КРИВОШАПКИН И. З.) оттук сезонугар бэлэмнэнии хаамыытын куруутун сырдаталларыгар.

13. Бу дьаһал туолуутун хонтуруолун бэйэбэр ылынабын.

Нам улууһун баһылыга А. Н. ДЬЯКОНОВ

ЧӨЛ ОЛОҔУ ӨЙҮҮР ГОСУДАРСТВЕННАЙ УОННА ОБЩЕСТВЕННАЙ ПРОГРАММА БЫРАЙЫАГЫН ТУҺУНАН

«Чөл олох иһин» диэн 15.03.2001 с. буолбут саха норуотун форумун быһаарыытын толорор, доруобай, гармоничнай олох идеяларын, киһи-аймах сомоҕолоһуутун, нравственнай доруобуйаны, физическэй сайдыыны, үлэни таптааһыны, киһилии сыһыаны уонна айылҕаҕа чугас буолууну олоххо киллэрэр сыалтан дьаһайабын:

1. Чөл олоҕу өйүүр государственнай уонна общественнай программа бырайыагын бигэргэтэргэ, 2001 с. бэс ыйыгар улуус общественнай активын киэҥ ыҥырыылаах мунньаҕын ыытарга.

2. Программаны олоххо киллэрэргэ маннык састааптаах улуустааҕы межведомственнай комиссияны (МВК) тэрийэргэ:

-Горохов Н.Х.- МВК председателэ, улуус баһылыгын солбуйааччы;
-Винокурова М.М.-МВК эппиэттиир секретара;
-Макаров В.В.-МВК председателин солбуйааччы;
-Петрова В.Г.-профкабинет сэбиэдиссэйэ;
-Дьяконова В.Н.-үөрэх управлениетын начальнигын э.т.;
-Соловьев А.И.-ыччат отделын сэбиэдиссэйэ;
-Ядрихинскай С.П.-ФКС уонна Т отделын сэбиэдиссэйэ;
-Колесова С.И.-ТХУ;
-Аргунова П.И.-үп управлениетын начальнига;
-Касьянов В.Г.-»Эҥсиэли» хаһыат редактора;
-Кривошапкин И.З.-»Нам» ТРК директора;
-Кириллин А.В.-культура отделын сэбиэдиссэйэ;
-Зырянов П.А.-ИДьУО начальнига;
-Жиркова М.В.-тэрийэр отдел сэбиэдиссэйэ;
-Иванова О.Е.-киин библиотека сэбиэдиссэйэ;
-Корякин Д.П.-Нам селотун баһылыга;
-Лукина Р.Е.-Түбэ нэһилиэгин баһылыга.

3. Нам с. уонна нэһилиэктэр баһылыктарын эбээһинэстииргэ:

-2001 с. бэс ыйын 1 күнүгэр диэри комиссиялары тэрийэллэригэр уонна чөл олох программатын оҥорон киллэрэллэригэр.

4. МВК, экономика управлениета (Дьяконова Т.М.) 2001 с. бэс ыйын 1 күнүгэр диэри чөл олох фондатын балаһыанньатын онгороллоругар.

5. Программа туолуутун туһунан информацияны 2002 с. тохсунньу ыйга истэргэ.

6. Бу дьаһал туолуутун хонтуруолун бэйэбэр хаалларабын.

Улуус баһылыга А.Н. ДЬЯКОНОВ

ИҺИРЭЭХ ТЫЛЛАР

Күндүтүк саныыр биһиги дьиэ кэргэн истиҥ дьүөгэбитин **Евдокия Николаевна ДЬЯКОНОВАНЫ** 50 сыллаах үбүлүөйүгүнэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Олоҕуҥ уйгу-быйаҥ, ситиһии, чэгиэн-чэбдик доруобуйа аргыстаннын, аймах-билэ дьонуҥ ытыктабылларынан, сырдык-сайаҕас санааҕынан кынаттанан дьоллоохтук олор, үлэлээ. Баҕа санаан барыта барҕара туоллун!

Эҕэрдэни кытта Аппааныттан Алексеевтар дьиэ кэргэттэрэ

Күндү балтыбытын, эдьиийбитин **Зинаида Алексеевна ТИХОНОВАНЫ** 60 сааскын туолбут өрөгөйдөөх үбүлүөйүгүнэн истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эн олоҕуҥ 35 сылын үүнэр көлүөнэни иитиигэ анаанҥын дьонуҥ-сэргэн ытыктабыллын ыллыҥ, кэлин сылларга Оҕо эйгэтин Түөлбэтин салайан республикаҕа биллэр-көстөр үлэлэнниҥ, опытыҥ Сахабыт сирин үгүс улуустарыгар тарҕанна. Итинэн биһиги киэн туттабыт уонна Эйиэхэ, дьиэ кэргэҥҥэр бары дьолу-соргуну, кытаанах доруобуйаны баҕарабыт, үлэҕэр өссө үрдүк ситиһиилэн диэн алгыыбыт!

Тихоновтар, Наумовтар, Янковтар, Мироновтар, Сивцевтэр

«Эҥсиэли» хаһыат редакцията, журналистар маҥнайгы сүүрүөх тэрилтэлэрэ РФ Журналистарын союһун чилиэнин, хаһыат активнай корреспонденын оҕо иитиитигэр өр сылларга үлэлээбит **Зинаида Алексеевна ТИХОНОВАНЫ** 60 саастаах үбүлүөйүнэн истиҥник эҕэрдэлиилэр, айар үлэтигэр ситиһиини, олоҕор-дьаһаҕар дьолу-соргуну, кытаанах доруобуйаны баҕараллар. Суруйар бөрүөн сыппаабатын!

Убаастыыр, ытыктыыр киһибитин, РСФСР үөрэҕириитин туйгунун, РФ Журналистарын союһун чилиэнин, Намнааҕы оҕо эйгэтин «Түөлбэ» директорын **ТИХОНОВА ЗИНАИДА АЛЕКСЕЕВНАНЫ** 60 сааскын уонна педагогическай үлэҥ 35 сылын туолбут үөрүүлээх үбүлүөйдэринэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Оскуола оҕолорун үөрэх кэнниттэн дьарыктаах, үтүө-мааны майгылаах дьон буолалларын туһугар уҕараабат кыһамньыҥ, тулхадыйбат тутаах эрэллээх эркин буолан, үтүө холобургунан сыдьаайан, өрүү үөрэ-көтө, сүбэлии-амалыы сырыт диэн баҕабыт бастыҥын, алгыспыт үтүөтүн аныыбыт.

Эн уһун сыллаах айымньылаах үлэҕин үрдүктүк сыаналыыбыт, киэн туттабыт. Оҕо туһугар анаммыт олоҕуҥ өссө дааны ситиһиилэнэ турдун, куруук оҕо, төрөппүт махталын ыла тур.

Эйиэхэ ыарыыга бэриммэт кытаанах доруобуйаны, кырдьаары билиммэт бөҕө санааны, сир үрдүгэр баар барыы үчүгэйи-кэрэни баҕарабыт.

Эҕэрдэни кытта Түөлбэ педколлектива

Тыл сила

САХА ТЫЛА ТОҺО СЫЫҺЫРАРЫЙ...

(Салгыыта. Иннин 54, 55 № №-гэ көр)

Ол, баҕар, биһиги суруйааччыларбыт бырдаҕы «кумаар» диэбиттэриттэн буолуо. Бары барыта кыраттан саҕаланар. Ол курдук: үрүмэччи — бабочка, тоноҕоччу — стрекоҕа, баҕа — лягушка, харанҕаччы — ласточка, кырбый, мохсоҕол — ястребь, хотой — орел, күөрэгэй — жаворонок, тиин — белка, хопто, тыыраахы — чайка. Ити курдук элбэҕи аҕа туруохха сөп. Арай сахсырҕа «муха» буола илик дии санаабытым «муха» диир оҕо баар эбит. Оҕолор кумаҕы «песок», бадарааны — болото, таһырдьаны — уулусса, тыа салгынын — сибиэһэй воздух диилляр. Кулунчук — жеребенок, торбос, ньирэй — теленок, харыйа — елка, бэс — сосна буолан эрэллэр. Туттар тэрил барыта нууччалыы: өтүйэ — молоток, ыһыы — зубило, үттэ —бороток, эрбии — ножовка, чүүччү — стамеска, устуруус — рубанок, балта — кувалда, күрдьэх — лопата уо. д. а. Итиннэ нууччаттан киирбит тыллары сахатыппакка кайло (хайгыа), лом (луом), тяпка (тэпкэ), сверло, центровка, коловорот, дрель, уровень, грузило, мастерок уо. д. а. диэни эп.

Нууччалыыга охтубуттарыгар оҕолору баалыыр сыыһа. Улахан дьон — биһиги баарбыт тылы сыыһырдааччылар. Тылбыт нууччалыыга уларыйан, оҕолор онно үөрэннэхтэрэ дии. Биһиэхэ, төрүт сахалар олорор Наммыт сэлиэтигэр Север-1, Север-2, Сельхозтехника, Стройучасток эҥин диэн кыбартааллар бааллар. Оттон уулуссалар, маҕаһыыннар (атыылыыр сирдэр) ааттарын этэ да баряллыбат. Аны оҕолор нууччалыыттан быһа халыыптаан: «барабын, бардыҥ» (уходишь), «кэлэҕин, кэлиэн» (придешь) диилляр. «Барабын луо, баран эрэҕин дуо», «кэлэҕин дуо, кэлиэн дуо» диэннэр хааллылар. Саха тыла хайдах туттуллуохтааҕын билбэт буоланнар «быһаҕынан аспыт «» диэни «быһахтаабыт» диилляр, быһах бэлэхтээбит кордук. «Быара охсубут» диэни «быардаабыт» диилляр. Хата, сотору «сирэйгэ охсубут» диэн «сирэйдээбит» буолуо. Бары барыта үтүктүүлээх, сиэтиилээх буолар. «Ыт сытырҕалаан эбэтэр сыт ыланбарда» диэни «сыттаан барда», «миигин сытырҕалаата» диэни «миигин сыттаата» диилляр. Сыты таһаарбыкка, сыһыарбыкка дылы. Былыр оннооҕор ыт сыты таһаарбыт да буоллаҕына ыт кыбыстыа диэн саҥарбаттар этэ. Булдунан олорор, ыты ымыы ґынар сахалар ыты ол курдук ытыктыыллара. «Сытыйбыт, илийбит» диэни «инчэйбит» диилляр. Ардахха баттаппыт киһи «ардахха инчэйбит», хаатыҥката сытыйбыт, илийбит буоллаҕына «хаатыҥкам инчэйдэ» диир. Оннооҕор, «Төрөөбүт күҥүнэн алгыыбын» диэн ырыаҕа «Элбэхтик эн олор диэн алгыыбын!» диэн этии хаста эмэ хатыланар, киһи өйүгэр хатанар ґына. Бу биһиги ыччаппыт төрөөбүт тылын суолтатын билбэт буолан «уһуннук эн олор» диэн этэрин оннугар элбэхтик, хаста да ыал буоларга алгыыр, ыҥырар. Саханы элбэтиини.

Оҕолор хайыһарынан, салааскаҥан сыыртан түһүүлэрэ, хайыһардааһыннара, акка, техникаҕа олорсуулара»хатааһылааһын» (покататься) диэн буолбута ыраатта. Биһиэхэ, билигин «Дьоҥкума хайата» диэн Элиэнэ суурайан сууллара турар быраанын «Песчанка хайа» диилляр. «Тылбаахы» диэн элгээн күөлү түгэҕэ кумаҕын иһин сөтүөлэччилэр «Песчанка» диэн сүрэхтээбиттэрэ. Биир күөлү «Длиннай» диэбиттэр. «Кыбытыы» диэн арыы былыыктаах, хатыыс тахсар курдарыытын «Грязнай протока» диэн аатты ыллар. Аны курдарыылар (протокалар) төрүт аатта умнуллан «Первэй», «Торуой» диэн таах нүөмэрдэнэн аатта ноолбуттара. Дьиҥинэн, бары ол курдарар арыыларын аатларынан аатта ахтар ээ. Дьэ, сити курдук сирбит-дойдубут төрүт аатта нууччатыллан иһэллэр. Нуучча судаарыстыбата баһылыаҕыттан элбэх улуус, сирдойду, өрүс-күөл аатта нууччалыы буолта олус элбэх эбит. Дьиҥинэн, былыр олохтоох омуктар тылларынан ааттаах буолуохтаахтар.

Көр, оннооҕор олохтоох дьон ааттаабыт Өлөөннөрүн дорҕооно майгынныырын иһин кэлии дьон «Оленек» диилляр. Олох атын өйдөбүлү биэрэр. Хата, ырааҕы анаарар топонимист Багдарыын Сүлбэ син тутуу былдьаһан, бэркэ сыралаһан, сир аатын сурукка тистэ.

Ол кэлин, саха буолбарыт самныбакка салаллан кэлэр күннээх буоллаҕына, син Бэкээрискэй тылдьытын курдук эгэлгэ анал үөрэхтээхтэр да, көннөрү сахалар да үйэсаас тухары элбэхтик туһаныахтара. Сахаҕа сыһыаннаах ханнык баҕарар үлэни суруйар киһи (ханнык баҕарар омук тылынан) саха төрүт тылын билбэт буоллаҕына, сымыйаны эбэтэр олох халытан суруйуоҕа.

Дьэ, билигин тылбыт туохтан, тоҕо сыыһырарыгаркиириэҥиҥ! Анал үөрэхтээх (учуонай) дьон тугу эмэ быһааралларыгар үөрэххэ, ноуукаҕа олоҕуран, кини тылыгарөһүгэр сөп түбэһиннэрэн суруйаллар, кэпсииллэр. Оттон үөрэх, ноуука биһиэхэ нууччалыы тылынан киирдэҕэ дии. Онон онно нуучча тыла олус үгүстүк туттуллар. Ол да иһин нууччатыйдахпыт буолуо... Оттон мин үөрэҕэ суох киһи тугу эмэ быһаара сатыырбар ноуукаҕа сигэммэт, кинини билбэт буоламмын, уу сахалыы санаабын этиэм. Онон сыыһа-халты баар буолара буолуо. Ону баалааман!

Биһиги тылбыт этиллибитин курдук, түөрт сүүчэкэ сыллаахтан сыыһыран уонна уларыйан барбыт. Ол нууччалыы «ский», «ный», «ый» сыһыарыылар саха тылыгар саба аҥнаан киириилэриттэн саҕаламмыт. Бу сыһыарыылар саха тылын нууччалыыга уларытан эрэллэрин туһунан Дапсыга 5 сыллааҕыта суруйарбар итинник сыһыарыылаах тыл наһаа элбэҕэ суох этэ. Онтон былырын эмиэ кыра кэмнэ бэлиэтэнэн көрбүтүм 299 буолбута. Быйыл маннык сыһыарыылаах нуучча тыллара саха тылын нууччалыынан солбуйбут уонна нууччалыыттан киирэн баран сахатытыллыбакка сирэйинэн (нууччалыы) этиллэ сылдьар алта сүүстэн тахса тылы аҕан баран өйдөөбүтүм саха быһаарар тыллара бары, чөмүччү нууччалыы сыһыарыынан уонна нууччалыы этиллэр буолтар эбит. Өлөн баран дьэ өттүкпүн охсуннум. Бу сыһыарыылар нууччаҕа ийэтин үүтүн кытта этигэр-сиинигэр ингмит (геныгар кытта) төрөөбүт төрүт сыһыарыылара эбит. Аны ити сыһыарыылары биһиги оҕолорбут эмиэ ийэлэрин үүтүн кытта ингэринэр буоллулар. Бу сыһыарыыны саҥарыы өрө туран, саха быһаарар уонна даҕаһын тылларын барытын өлөрдө. Онон аҕыйах холобурдары эрэ аҕалыам. Дьиҥинэн, ити үөһэ саха тыллара нууччалыыга көспүттэрин суруйбутум курдук, алта сүүстэн тахса тылы барытын суруйар киһи ордук ылыннарыылаах буолуо эта да салҕан, ситэ ааҕыаххыт суоҕа. Үөһэ суруллубут 400 тылга да хал буоллаххыт буолуо.

Бу сыһыарыылар нууччалыы оруоттаахтар. Оттон биһиэхэ оруот суох буолан сүнньүнэн «скай», «най», «ай» сыһыарыы буолан туттулла сылдьаллар. Сахаҕа оруот (род) диэн суох ээ. Ону биһиги нууччалыы үтүктэн: учительница, артистка, солистка, домохозяйка, трактористка, пенсионерка, уборщица дии сылдьабыт. Сыһыарыылар уһуйууларынан төрүт саҥарылла сылдьыбыт олус элбэх сахабыт тыла нууччалыынан солбулунна. Холобур: кырыыламмыт — резной, айар үлэһит — творческай үлэһит, бүтүн — сыалай, өрүс уҥуордааҕы — заречный, олох оҥкула — жизненнай уклад, сэмэй — скромнай, эйэҕэс — добрай, дьоҕус бэлэх — скромнай подарок, дьиҥнээх — настоящай, үрдүк үөрэх — высшай үөрэх, дыраама артыыһа — драматическай артыыс, күндү — дорогой, кыра, дьоҕус — компактнай, соҕотох эрэ — единственнэй, биирдэ туттуллар, бэриллэр — одноразовай, сабыылаах — закрытай, Үрүҥ Хайа — Белай Гора; дьиҥнээх, бэйэтинэн — натуральнай, кэскиллээх — перспективнай, көрдөөх — бэһиэлэй, бытаххай — мелкэй, Үрдүкү суут — Верховнай суут, кырыктаах — агрессивнай, уустук — сложнай эҥин. Эмиэ олус элбэх. Аны бу нууччалыы эбэтэр нууччатыйбыт быһаарар тыллар нууччалыы аат тылларын кытта сиэтэн саха тылыгар киирэллэр. Холобур: харабылланар сир — охраннай зона, улуус киинэ — улуснай центр, хотугу эргимтэ — полярнай круг; дьиэҕэ үөрэтии — домашняй обучение, уу сүүрэр хоруута — водосточнай канава, ичигэс тахсан киирэр сир — теплай туалет, сүрүн күүһү ууруу — основной упору ууруу, дьиэннэн кэрийии — подворнай обход, тас дойду суруйааччылара — зарубежнай писателлэр эҥин бара турар. Чэ, наһаа салгыппакка быһаарыыбар киириим.

Нууччалар кэлэннэр, сахалар түөһээн (дьаһаах) төлүөхтээх сирдэрин чэрчитин (территория) аатын оҥороллоругар сахалыы тыллара кыайан өҕүллүбэт буолан, нууччалыы аксыанынан, үксүн нууччалыы уонна нуучча судаарыстыбатын дьыала оҥорор кэнсэлээрийэ тылынан суруйдахтара дии. Ол иһин Үөһээ Дьааҥыны — Верхоянский округ, Эдьигээн — Жиганский, Аллан төрдө — Усть-Алданский, Бүлүү — Вилюйский округ, Халыма — Колымский край, Бетюнская волость, Якутский уезд уо. д. а. Урут нуучча кэлэ илигинэ, сахалар, атын да олохтоох омуктар олорор сирдэрэ биир да ити нуучча быһаарар сыһыарыылырынан этиллибэттэр эбит. Холобур: Алдан, Халыма, Бүлүү, Сунтаар, Ньурба, Дьааҥы, Эдьигээн, Хаҥалас, Нам, Амма, Булуҥ улуустара эҥин. Нууччалар кэлэн Якутский острог диэни туталларын кытта саха саҥатыгар, аксыаныгар сөп түбэһэрдии, остороок куорат буолбутун кэннэ, сахалар Якутск диэнҥэ тыллара кыайан өҕүллүбэккэ Дьокуускай куорат диэтэхтэрэ. Саха саҥата саймаархай буолан, тоһоҕолоон эрэр курдук икки бүтэй дорҕоонунан түмүктэнэр Курск, Иркутск, Красноярск, Новосибирск, Якутск курдук «ск» сыһыарыылаах тылларга тыла охтубат буолан Дьокуускай, Уркуутскай, Кырасынайаарыскай, Нуомасибиирискэй диэхтээхтэрэ. Туох барыта кыраттан сэдиптэнэн тэнийэн барар сокуонунан «скай», «ай» сыһыарыыларга Элиэнискэй, Бокуруобускай, Сыгааныскай, Улахан Чыыстай уо. д. а. диэтэхтэрэ. Онтон олох нууччатыйан Оленегорскай, Солнечнай, Тополинай, Налимскай, Нижнеколымскай, Нижнеянскай, Светлай, Депутатскай эҥин диэн бардахтара.

Нууччалар кэлэ иликтэринэ, хайа «гора» диэн буоларын саха хайдах билиэй. Онтон бу кэлин нууччатытыы сабыдыалыгар оҕустаран, хайалааҕын иһин «Горнай ороуона» диэн кэбиһэллэр. Чэ, ити курдук «Среднеленскэй», «Заречнай» эҥин. Сүнньүнэн, хоту олорор төрүт олохтоох кыра омуктар олорор сирдэрэ, сирдэрин аата нууччалыы буолбута үгүс. Төһө ахсааныҥ аҕыйах да бэйэҥинээҕэр халыҥ норуокка тургэнник баһыттарарыҥ баа буолуо дуо. Ону көннөрбөтөхпүтүнэ, хаһан да төрүт, төрөөбүт тылбытыгар төннүөхпүт суоҕа. Урут хонуу куйаара суох эрээри «Степной дума», собуота суох буоламмыт, сыаҕа суох эрээри «цеховой комитет» диэн бааллара. Үөһэттэн кэлэр тыллар туох да тылбааһа, улырытыыта суох бэйэтинэн түһэриллэн испиттэр. Онон былыр-былыргыттан саха кэпсэтэр тылыгар ити циркуляр тыллара нууччалыытынан киирэ сылдьаллар, киирэ да тураллар. Бу сыһыарыыынан саҥарыыны Аҕа дойду Улуу сэриитигэр сылдьыыбыт биһиги ытык дьоммут туттубуттара. Ол кинилэр дойдуларыгар ити сыһыарыыларга тардыллан киирэн испиттэриттэн уонна боруоҥҥа тиийэн, наар нууччалыы тылы истэ үөрэммиттэриттэн буолуо. Холобура кинилэр: — скай уобаласка Севернэй Армия, Белорусскай фронун, ханнык эрэ — скай дивизиятын, третэй стрелковай полкатын, хаһыс эрэ батальонун, ротатын отделениетыгар (нүөмэрдэрэ нууччалыы уонна эмиэ «эй», «ой», «ай» сыһыарыыларынан буоллахтара) станковай пулеметка торуой нүөмэринэн сэриилэспитим эбэтэр служи гыммытым диэн буолар. Аны сороҕор «гвардейскай», «мотострелковай», «танковай» диэн эбиликтэнэр. Барыта «скайынан», «айынан» кэпсээн. Бу маннык үөрэхтээхтэр эрэ кэпсиллэрэ. Оттон үөрэҕэ суох эрэйдээх аҕыйах нүөмэри, тылы нууччалыы таттара соҕус сахалыы аксыаннаан этиэҕэ. Кини үөрэҕэ суох буолан нууччалыыга ситэ уһулла илик буоллаҕа дии. Билигин дьэ кытаанахтык уһуйулуннубут.

Мин оҕо эрдэхпинэ бу сэриитгэн эргиллэн кэлээхтиир дьон кэпсээннэрин истэ бары мустарбыт. Онно кырдьаҕастар «скайынан», «айынан» саҥаралларын истэ-истэ: «Оо, киһибит олох тоҥ нуучча буолан кэлбит. Буолумна, наар нууччаны кытта сырыттаҕа дии,» — диилляр. Эбэтэр биир эмэ куорат киһитэ, оҕото тахсан эмиэ «скайы», «айы» кыбытан саҥарарын: «Олох нууччатыйбыт киһи,» — диир этилэр. Саха дьонун «скай» сыһыарыыннан бүтэр араспаанньалара: Кулакуоскай, Сырбааскай былыр нуучча аҕабыттара нуучча быһаарар сыһыарыытын туттан сурукка киллэрбиттэриттэн ингмит быһыылаах. Мин Улахан Ниэбэргэ (Большой Невер) Московский Михаил диэн нуучча киһитин биссэр этим. Сорох саха суруйааччылара псевдонимнарын төрөөбүт сирдэриттэн сыһыаран ылыналлар. Холобур, Бүлүүскэй, Намскай эҥин диэн. Син тамбовскай писатель, московский поэт диэн курдук. «Өксөкүлээх» диэн псевдоним дьиҥ сахалыы ээ. «Өксөкүлээхискэй» буолбатах. Аны эмиэ нууччалыы «Михайловские чтения», «Пушкинские чтения» диэни үтүктэн (эмиэ «скай» сыһыарыы) Аммосовскай, Никифоровскай аҕыылар диибит. Оттон маны Омуоһапка аналлаах эбэтэр Омуоһап аҕыылара диэтэххэ ордук сахалыы буолбатах дуо. Оттон «Ойуунускай аҕыы» диэбэккэ «Ойуунускай аҕыылара» диибит дии. Билигин оҕолор ити «скай», «ай» сыһыарыылар сабыдыалларынан ньаалбаантан (чаалбаантан) оҥоһуллубуту «ньаалбаанабай», сирбит таҥастарын «эмээхсинискэй баҕайы», туппсаҕай таһаалаах кыыһы «фигуристай», кими эрэ «акаарыскай баҕайы киһи» диилляр. «Лаанкыобразнай ойуур», «Хааһыобразнай миин», «Вездеходнай типтээх» эҥин диэн саҥа элбэх. «Лаанкытыҥы ойуур», «хааһытыҥы миин» диэн этии умнулунна эбэтэр сахатыгар «Вездеход типтээх» дэммэт. «Арассыйа куораттарынан сырыттым» диирбит оннугар «Российскай городтарынан сырыттым» диирбит олох субу ыган кэллэ, диибит даҕаны. Ханнык баҕарар баһыйар омук тыла кыра омук тылыгар киирдэ да бэйэтин кытта бэйэтин омугун тылын сыыйа сиэтэн киллэрэр эбит диэн үөһэ этэн турабын. Эмиэ оннукка сахалыы күнү-дьыны этии тыллара киирэн биэрдилэр. Холобур, «ыам ыйын 9-с күнүгэр» диэни ким эрэ «тохсус маайга» диэн (эмиэ нууччалыыга таттарбыт киһи) баҕар алҕас да этэн кэбиспит буоллаҕына, билигин «девятай маайга» диир буолтара. Онтон сэдиптээн күн-дьыл туһунан этии барыта нууччалыы буолла: «двадцать третий сентябка» эҥин диир олох үгэскэ кубулуйда. Аныаха диэри сыл сахалыы этиллэ сылдьар. Балары омуктар (нууччалар даҕаны) истэ-истэ бу сахалар бэйэлэрэ күнэ-дьыла суох баламыай сылдьыбыт, олох сайдыытыттан (цивилизацияттан) төрүт быстан хаалбыт дьон эбиттэр дии санаан эрдэхтэрэ.

Бэрт соторутаанныга диэри «Үрүҥ Күөллээҕи заказник» диир этибит. Билигин «Белоозерскай заказник» дэнэр буолла. Үрүҥ Күөлбүт «Белое озеро» дэнэр буоллаҕа ити дии. Дьэ, буолар да эбит! Оскуола оҕолоро дакылааттыыллырыгар, араатардыыллырыгар: «Биһиги оскуолабытыгар араас кружоктар үлэлииллэр. Ол курдук компьютернай, шахматнай, шашечнай, танцевальнай, драматическай, столярнай, рукодельнай, киносъемочнай, пошивочнай кружоктар бааллар». Ити курдук бары нууччалыы «скай», «ай» сыһыарыылаахтар. Итилэр, дьиҥинэн, бары сахалыы этиллэллэр ээ. Ол курдук: көмпүүтэргэ, саахымакка, дуобакка, уҥкүүгэ, дыраамаҕа, уһаныыга, илиинэн оҥорууга, киинэни устууга, иистэниигэ үөрэтэр куруһуоктар (уһуйааннар) үлэлииллэр. Бу сыһыарыыларынан саҥарыллар нууччалыыттан киирбит быһаарыы, даҕаһын тыллар сахатытан этиллэллэр эбэтэр оннук өйдөбүлү биэрэр атын сахалыы этиинэн тумнан этиэххэ сөп. Оччоҕо олох сатаан тумнуллубат «скай», «ай» сыһыарыылаах сүүрбэччэ эрэ тыл оннунан хаалыан сөп. Ити тыһыынчанан тылтан.

Олус элбэхтэн аҕыйах холобурдаа аҕалыым. Сүрэҕэлдьээмэҥ. Кыратык аралдьытыам. Холобур: литературнай страница — лэтэрэтуура ыстараныыссата (саатар литературура страницата), тропическай үүнэйи — торуопук үүнээйитэ, парламентскай истиилэр — баралааманҥа истиилэр, республиканскай таһымнаах — өрөспүүбүлүкэ таһымнаах, народнай тутуу — норуот тутуута, национальнай тыл — наассыйа тыла, головной оскуола — холобур буолар эбэтэр тутаах оскуола, непрерывнай үөрэхтээһин — үргүлдьү, тохтоло суох мэлдьи үөрэхтээһин, национальнай үгэспитин — наассыйабыт үгэһин, президентскай елка — бэрэсидиэн харыйата (дьуолката), дипломнай үлэ — дипломна үлэ, техническэй колледж — тиэхиникэ куоллиэһа, журналистскай суруйуулар — суруналыыс суруйуулара, английскай тыл — аангылыйа тыла, начальнай оскуола, кылаас — алын сүһүөх оскуола, кыра кылаас, улуснай уровеҥҥа — улуус таһымыгар, экологическай азбука — экэлуогуйа аасбууката, Южнай Америка — Соҕуруунуу Америка, хапсаҕай — саха национальнай тустуута — хапсаҕай — саха төрүт тустуута (саха тустуута), нциональнай атах оонньуулара — сахалыы атах оонньуулара, негативнай өттө — кэтэх, күлүк өттө уонна да баһаам элбэх буоллаҕа дии. Аны уустук соҕуһу холонон көрүөххэ...

Саха Республикатын Государственнай Мунньаҕа диири Саха өрөспүүбүлүкэтин Үрдүкү дьаһалтатын мунньаҕа эбэтэр быһа Ил Түмэн мунньаҕа диир туох омсолоох буолуой. «Национальнай медицинскэй центр» диэни «Саха сиринээҕи эмтэнии (эм-том) киинэ» диэтэххэ «национальнайа» да суох өйдөнүө этэ. Третэй республиканскай научнай конференция — өрөспүүбүлүкэтээҕи үһүс ноуукаҕа аналлаах (сыһыаннаах, хабааннаах) кэмпэриэнсийэ. ЯГУ-ну — судаарыстыба Дьокуускайдааҕы үнүбүрсүтүөтэ (СДьҮ), СГУ-ну — Саха судаарыстыбатын үнүбүрсүтүөтэ (ССҮ) диэхтэ хайдаҕый. Оттон Якутская сельскохозяйственная академия диэни сахалыы Дьокуускайдааҕы тыа хаһаайыстыбатын академията (ДьТХА) диибит дии. Ити нуучча быһаарар тылын төрүт сыһыарыылара (Кириэмил 20 баасыналарын бары аатларын да ылан көрүҥ) сахатытыллыбакка саха тылыгар киирэннэр, саха төрүт тылларын нууччалыыннан солбуйуута тиэртилэр. Ити сыһыарыылар бэрт өрдөөҕүттэн сиэмэлэрэ түһэн, билигин үүнэн силигилээн, өрө аньан саха саҥатын нууччатыттылар.

Мин былырыын (2000 сыл) бу хаһыаппар («Эҥсиэлигэ») «Айылҕаны алдьатыы, бөххө бүрүллүү сэтэ» диэн төбөлөөн ыстатыйаны суруйан биэрбитим. Ону ыам, бэс ыйдарыгар 4 нүөмэргэ таһаарбыттара. Син уһун ыстатыйа. Онно нууччалыы тылы уонна ити «скай», «ай» быһаарыылары биири да киллэрбэтэҕим. Арай ону көрөн таһааттараччы (эрэдээктэр) алҕаска, үөрэнэн хаалбытынан буолуо «сатира сценкатын» диэни «сатирическай сценканы» диэн эрэ уларыппыт этэ. Бу ыстатыйа тыла-өһө олуона, киһи өйдөөбөт диэн ким да тыл ыһыктыбатаҕа. Хата көрүстэхтэринэ, олус сөпкө, барыта кырдьыктаан суруллубут дииллэр уонна анаан-минээн махтанааччылар да элбэхтэр. Миэхэ бу ыстатыйам иһин «Эҥсиэли» хаһыат эрэдээксийэтэ, Суруналыыстар Түмсүүлэрин улуустааҕы салаата «Айылҕа харыстабыла, тулалыыр эйгэни арангаччылааһын» номунаассыйаҕа (оҥкулга) кыайыылааҕынан аҕаан, докумуон уонна бэлэх туттарбыта, сыл түмүгүнэн. Ити үрдүнэн бөх тоҕуллубут сирэ — Бүлгүттээх кэлэр дьыллаҕатын туһунан биир да тойонхатын, көннөрү да дьон ныимиликээн буоллулар. Күр бэйэбит кубулуйа илик эбиппит. Хаһан баҕарар элбэх киһи сүбэтэ уонна туруорсуута ээлдээл буолууну суох ґынар, олоҕу хамсатар. Аан маҥнай дьон өйүнсанаатын хоҥнорон бары ситиһии оҥоһуллар.

Чэ, салгыыккытын уонна кыыахаммыккытын аһара, саатар мүлүрүтэ таарыйа көрдө-күлүүтэ суруйан көрүүм. Онтон салгыы эмиэ кэпсэтиэхпит. Сахабытынан хаалларбытыгар баҕар көмө буолаарай диэн бу тыл туһунан суруйа сатыыбын ээ.

Дьараанын МААРКАП

(Салгыыта бэчээттэниэ)

НАМНААҒЫ НОРУОТ ТЕАТРЫН 10 СЫЛА

Бүгүн спектакль көрө кулууп дьиэҕэ кэллим... Эмиэ долгуйар ыраҕа, истиҥ иэйиигэ абылатан ылаары, талба талаан сүдү күүһүгэр куустаран хаалаары. Бэйи эрэ, ол кимнээх сценаҕа тахсан, киһи дуураатын аймаһыта, уйулҕатын долгута оонньуулларый. Бары бэркэ билэр, норуоппут театрын артыыстара. Кинилэр өрүү да киһини кэрэҕэ умсугута, айылгыбытын чэбдигирдэ, культуурабытын байыта, тэнитэ, сайыннара тураллар. Кинилэр — театр, искусство дьиктилээх абыланҕын кэрэһиттэрэ, күннэтэ көрөр эриэккэс дьоннорбут...

70-с — 80-с сылларга тэрилтэлэринэн куоталаһыылар уус-уран самодеятельноска фестиваллар өрө көтөҕүллүүлээхтик ыытыллаллара. Олус көхтөөхтүк оройуон киин балыыһатын, педагогическай училище, райПО, Сельхозхимия, олоҕу-дьаһаҕы хааччыйар (бытовой) комбинат энтузиастарынан, драмколлективтара этилэр. Нэһилиэнньэ культуураҕа олоҕор төһүү күүһүнэн биллибиттэрэ.

Намнааҕы драма куруһуогар 1991 сыллаахха «Норуот театра» аат иҥэриллиитигэр өрүү инники кэккэҕэ сылдьыбыт улуус киин балыыһатын коллектива улахан оруолламмыта. Биир бастакы дьоһун үрдүк таһаарыылаах үлэлэринэн Т. Сметанин «Лоокуут уонна Ньургуһун» таптал драматын туруорбута, режиссерунан Шепкинец И. Е. Охлопков табыллан үлэлээбитэ. Сүрүн оруолларга: Ньургуһуну мед сиэстэрэ Е. Н. Андреева, Лоокууту оройуон кылаабынай бырааха И. Н. Новгородов, Барыкка оруолун рентгент кабинеттан С. С. Жирков арыйлхайдык, итэҕэтиилээхтик толорбуттара. Дьэ ити спектакльтан тирэх ылан, драмколлектив норуот театра үөскээһинигэр олук уурбута уонна сүрүн күүс этэ.

«Сахалар аатторыттан», «Күкүр уус», «Лэкиэс», «Ини-бии», «Саһаҕа өҥнөөх хопто», «Бэйэ киһитэ» драмалар, комедиялар туруоруллубуттара уонна артыыстар үгүс элбэх сценкаларга оонньообуттара. Олор истэригэр: С. С. Жирков, В. Е. Никонов, М. М. Винокурова, И. И. Григорьев, А. Д. Петров, Р. И. Иванова, Х. Н. Акимова, Д. П. Алексеев, А. Находкина, Л. Е. Винокурова, А. П. Иванова, А. Е. Кылаева, Р. Барашкова, П. И. Овчинников, И. Павлов уо. д. а. Кинилэри самодеятельнай композитор И. Л. Христофоров, режиссер К. В. Жиркова көҕүлээн, угуйан саҥаттан саҥа уобарастары айан, оонньоон испиттэрэ.

Дьэ ити курдук Намнааҕы драмколлектив бигэ туруктааҕын, репертуара киэҥин сыналаан, оччотооҕу режиссер Р. С. Диодорова, норуот айымныытын уонна сынньаланҕын Киинин директора, культуура салаатын сэбиэдиссэйэ Р. Н. Горохова туруорсуулларынан Саха Республикатын культуураҕа Министерствота Нам драмколлективыгар Намнааҕы «Норуот театра» ааты иҥэрэр. Үөрүүлээх киэһэҕэ И. Гоголев «Наара суох» комедиятын чаҕылхайдык туруораллар уонна «Норуот театрын» артыыһа диэн дастабырыанньаны туталлар

Ити кэмтэн ыла норуот айымныытын уонна сынньаланҕын Киинин директордарынан А. И. Олесова, В. П. Никифорова, О. А. Белолюбская, Саха Республикатын культуураттын туйгуна М. С. Павлов уонна режиссердарынан Л. М. Колпашникова, И. С. Новиков үлэлээн, 10 сыл устата «Норуот театра» ааты көмүскээн кэллилэр. Репертуар сылын ахсын байыыллар. Ол курдук С. Ефремов «Чуумпу кытыл», Н. Неустроев «Тиэтэйбит» комедията, И. Егоров «Өстөөх ханна саһан сылдьар», И. Алексеев «Суорума былыттар» трагедията, С. Ефремов «Куорат кыыһа», Харыс-Васильев «Сэрии тыйыс тыына», М. Обутова-Эверстова «Элигиэттэр» трагедията, М. Зощенко «Бырыкысаанньа да накасаанньа» Гр. Эверстов тылбаахыгар комедия, К. Еремеев уонна олохтоох автордар айымныыларынан «Намнар көрүдьөстэрэ» туруорулуннулар.

10 сыл иһигэр элбэх дьон артыыс оруолугар боруобаланнылар. Тус үлэлэрин аахсыбакка эрэ, киэһэтин кэлэн, театр искусство дьиктилээх эйгэтигэр уһуйуллан, оруолларын, уобарастарын туһугар эҥкилэ суох үлэлээн, «Норуот театрын» бигэ туруктаах артыыстарынан көрөөччүлэр билиниилэрин, астыныыларын ыллылар. Олор итэригэр: Т. Христофорова, И. Колесов, М. Колесова, И. Винокуров, М. Ядреева, И. Потапов, В. Корнилова, Н. Хордогосова, А. Сивцев, В. Аргунов, Д. Потапов, оҕолор А. Саввинова, И. Корнилов.

«Олох олоруу — көр буолбатах, оттон көр-күлүү — дьэ олох» диэн девиэтэнэн, норуот театра көр-күлүү эстрада миниатюраларынан дьарыктанар «Кычык-кычык» кыра театрдаах. Төрүттээччилэриэнэн журналист, поэт, юморист К. Еремеев, уус-уран тыл маастардара В. Федоров, В. Бурнашев, Ф. Соловьев, режиссер Л. Колпашникова буолбуттара. «Кычык-кычык» бигэ артыыстарынан СССР культууратын туйгуна Л. Рехлясова, И. Новиков, В. Николаев, С. Алексеев, М. Аргунов, С. Павлов, П. Жиркова биллэллэр.

«Кычык-кычык» минитеатр республикатаҕы «Дьээбэрэҥ-97» көр-күлүү фестивальыгар «Гран-При» хаһаайынынан буолан, Намнааҕы норуот театрын аатырдыбыта, «Саха» НКИК ханаалыгар «Дьэ, буолар да эбит...» киинэтин уһултаран көрдөртөрөр чиэскэ тиксибитэ.

Ол кэннэ 1998 с. республика үрдүнэн ыытыллыбыт «Билиҥҥи кэм драматургията» конкурска «Көрөөччү биһирэбилэ» — В. Федоровпытыгар, «Толоруу үрдүк маастарыстыбата» — В. Бурнашевпутугар, «Дьахтар оруолун чаҕылхайдык толоруу» — Л. Рехлясоваҕа тиксэн, үөрүүбүт үрдээбитэ. Намнааҕы норуот театра республика үрдүнэн биэс үчүгэй үлэлээх норуот театрдарыгар киирсибитэ.

Норуот театра спектакльга үлэтин таһынан, доҕотторунаан «Нам» ТРК үлэһиттэрин, директор И. З. Кривошапкины кытта киинэлии үлэлэрэ элбэх. Ол курдук И. Егоров «Өстөөх ханна саһан сылдьар» телеспектакль, «Дьэ, буолар да эбит... — 2» уо. д. а. Ону сэргэ Норуот театрын иһинэн «Театр двойников», «Дьиибэ-дьээбэ оҕолор», «КВН» хамаандаларын студията дьарыктаналлар.

Түмүккэ, Намнааҕы норуот театра улуус улахан түһүлгэлэригэр, үбүлүөйдээх дьаһалларга өрүү инники кэккэҕэ сылдьыр, Республика иннигэр бэйэтин Намын улууһун аатын чиэстээхтик көмүскээн кэллэ. Норуоппут театрын 10 сылынан эҕэрдэлэһэн туран, күүспүтүн холбоон, саҥа талааннары арыйа, сайыннара туруоххайыҥ, баар талааннарбытын эҕэрдэлии көрсүөххэйиҥ диэн күндү көрөөччүлэрбитин театр 10 сылыгар концерт-спектакльга ыҥырабыт! Туругурдун норуот театра!

И. НОВИКОВ,
норуот театрын режиссера

СЭРГЭХ БИЭЧЭР

А.Ф. Шестаков аатынан культура, сынньалаҥ киинигэр Аан дойдутааҕы театр күнүгэр аналлаах норуот театрын көркүлүү «Кычык-кычык» самодеятельнай артыыстара бэртээхэй диэн биэчэри тэрийэн ыыттылар. Икки чаастан ордук Нам олохтоохторун саппаҕырбыт санааларын дьэҥкэртилэр, дуураларын чэпчэттилэр.

Ордук И. Алексеева «Суорума былыттар» айымныытыттан быһа тардан оонньоон көрдөрүүлэригэр Данил Потапов репрессияламмыт киһи оруолун, М. Обутова-Эверстова «Элигиэттэр»... ийэ оруолун Хордогосова Нина Алексеевна, уолаттарын оруолларын Анатолий Сивцев, Иван Новиков, Харысхал «Сэрии тыйыс тыына» Туруукап оруолун Иван Григорьев, тулаайах кыыһы үүнэн иһэр эдэр кэнчээрибит Алена Саввинова долгутуулаахтык, уйан дуураалаахтары уйулҕаларын хамсатар гына итэҕэтиилээхтик, иэйиилээхтик оонньоотулар.

М. Зощенко суруйбут (Г. Эверстов тылбааһа) «Бырыкысаанньа да накасаанньа» диэн сатирическай комедиятыгар Александр Данилович Петров Горбушкин оруолун чаҕылхайдык оонньоон көрөөччүлэрин быардара ууллуор диэри күллэртээтэ, сүөм түспүттэри санааларын өрө көтөхтө.

«Кычык-кычык» мини-театр да артыыстара аатаммыт аттарын буорга-сыыска тэпсибэтилэр, түһэн биэрбэтилэр. Араахынай көрдөөх, дьиибэлээх-дьээбэлээх кэпсээннэринэн-ипсээннэринэн көрөөччүлэрин дуоһуйуохтарыгар диэри «кычыгылаттылар». Ордук чорботуохха сөп Людмила Рехлясованы, Лена Колпашникованы, Иван Новиковы (режиссердар, өссө эбиитин бэйэлэрэ оруолга оонньууллар) кыра уҥуохтаах («Кыра киһини») Филипп Соловьеву (І Хомустаах).

Маннык айылҕаттан айдарыылаах, талааннаах дьоннордоохпутунан биһиги Нам улууһун олохтоохторо киэн туттуохпутун эрэ сөп. Төһө күүспүт, кыахпыт тиийэринэн өйөөн өссө өрө күүрүүлээхтик оонньуулларыгар өрүүтүн күүс-көмө, тирэх эрэ буолуохпутун наада.

Ч. ГОГОЛЕВ

Дьиэ кэргэн аан дойдутааҕы күнэ

ҮТҮӨ ХОЛОБУР ҮКСЭЭТИН

Аан дойдутааҕы дьиэ кэргэн күнүн бэлиэтээһин биһиги республикабыт улуустарыгар, нэһилиэктэригэр, тэрилтэлэригэр араас мероприятиелар көхтөөхтүк, тэрээһиннээхтик ыытыллан эрэллэр.

Оҕону иитии-үөрэтии былыргыттан күн бүгүҥҥэ диэри төрөппүт, дьиэ кэргэн, общество дьоһуннаах дьарыга буолар. Билигин хас оскуола аайы дьиэ кэргэни кытта үлэ утумнаахтык ыытыллар. Ол курдук дьиэ кэргэн күнүн көрсө төрөппүттэр, соц. педагогтар, учууталлар тэрээһиннэринэн «Дьиэ кэргэн марафона» ыытылынна. Бу күн Нам 1 №-дээх орто политехническай оскуолатыгар «Аһаҕас аан» биллэриллэн төрөппүттэр бэсиэдэлэргэ, уруоктарга сырыттылар, киэһэлик «Дьиэ кэргэн марафона» ыытылынна, уопсайа 19 ыал кытынна. Конкурс 3 көрүҥүнэн барда - «Спортивнай ыал», «Аҕаар дьиэ кэргэн», «Интеллектуальнай ыал». Күрэхтэһиилэргэ кыайыылаахтарынан таҕыстылар: аҕаар ыалларга - М. Д. Дьяконова кыыһынаан Катялыын, спортсмен ыалларга - А. Г. Беляева уолунаан Юралыын, интеллектуалларга - Л. Е. Кривошапкина уолунаан Бористыын. Маны таһынан интэриэһинэй күрэхтэһии дуобакка буолла.

Биһиги оскуолабыт төрөппүттэрэ оҕолорун кыттта бииргэ сылдьан иллэҥ кэмнэрин туһалаахтык атаараллара, оҕолорун сырдыккаатүөҕэ угуйаллара бу марафоҥҥа кыттыбыттарыттан көһүннэ. Хас бирдии конкурсу тэрийэн ыыппыт төрөппүттэргэ уонна учууталларга махталбытын тиэрдэбит - А. П. Петроваҕа, А. П. Охлопковаҕа, И. Р. Леонтьевка, библиотекарь А. Ю. Сивцеваҕа, физкультура учууталыгар В. Г. Ядреевка, кылаас салайааччыларыгар Л. С. Рехлясоваҕа, М. П. Егороваҕа, Т. Н. Степановаҕа, А. Г. Сергучеваҕа, Л. С. Софроноваҕа, соц. педагогтарга А. П. Окороковаҕа, А.И. Корниловаҕа.

Бу курдук төрөппүттэр үлэҕэ, үөрэххэ, сынньаланҕа оҕолоргутун уһуйан үтүө холобуру өссө да көрдөрө туруҥ.

Л. ПЕТРОВА, тэрийэр комиссия председателэ, улуустааҕы дьиэ кэргэн киинин соц. педагога

МИН СЫЛААС УЙАМ - ДЬИЭ КЭРГЭНИМ

(Оҕолор өйтөн суруйуулара)

Олох төрдө дьиэ кэргэнтэн саҕаланар. Киһи онно айыллар, төрүттэнэр, сайдар. Хас биирдии ыал бэйэтэ суоллаахиистээх буолар.

Киһи күн сиригэр олорон аанарыгар айбыт аҕалаах, төрөппүт ийэлээх буолар. Төрөппүттэрин сүбэтин олоххо туһамматах киһи аҕыйах буолуо. Ол курдук мин ийэлээх аҕам эмиэ үлэһит, ыал буолан, оҕо төрөтөн баран төрөппүттэрин сүбэлэрин, үөрэхтэрин биһиэхэ холобур оҥостоллор.

Ийэм ийэлээх аҕатын, тыыл ветераннарын, күндүтүк саныыр эбэбин Анна Ивановнаны, эһэбин Петр Михайлович Тихоновтары сайаҕас майгылаах, ыраас дуураалаах дьонунан ааҕабын. Оттон аҕам ийэтэ Мария Петровна Поротова, аҕата Афанасий Афанасьевич Зырянов диэннэр. Эбээ Марыына элбэх оҕолоох, үйэтин тухары колхозка сүөһү көрүүтүгэр үлэлээбитэ. Оттон эһээм сэриигэ сылдьыыбыта. Кэлэн баран колхозка суотчутунан, кэлин пенсияҕа тахсыар диэри сэбиэт бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбитэ.

Эбэлээх эһэбит: «Эһиги үлэҕит - үөрэх, үөрэхтээх эрэ киһи үчүгэйдик олорор үйэтэ кэлла», - биһиги төрөппүттэрбитин өйдөтөлларе үһү. Ол да иһин буолуо биһиги төрөппүттэрбит Антонина Петровна - учуутал, аҕам Петр Афанасьевич - ис дьыала отделын начальнига биһигини наар: «Үөрэххитигэр кыһанын», - диэн үөрэтэллэр. Хас күн аайы оскуолаттан кэллибит да: «Хайа оскуолаҕа туох сонун баарый? Үөрэх бүгүн хайдаҕый?» - диэн кэпсэтиибитин саҕалыыбыт.

Биһиги дьиэ кэргэнҥэ төрөппүттэрбит бэйэлэрин холобурдарынан олус элбэххэ үөрэтэллэр. Ол курдук күннээҕи бириэмэни таба туһанарга, хаһан да үлэни кэнники хаалларбакка, тутатына толороргo. Сайынын аймахтарбытыгар оттоһон көмөлөһөбүт, оҕуруокка үүнээйилэри олордон көрөбүт-харайабыт.

Аҕабыт бултуурун олус сөбүлүүр. Бултаан кэлэрин олус кэтэһэбит, кэллэҕинэ үөрэбит.

«Элбэҕи саҥарыма, дьыаланы ситис», - диэн ийэбит өрүүтүн өйдөтөр. Тугу эмэ саҕалаабыт буоллахха, бүтэттэрэ сатыыр. Кыаллыбатаҕына көмөлөһөр, сүбэлиир.

Дьэ бу курдук мин төрөппүттэрим сүбэлэрэ хаһан да бүппэт, үөрэхтэрэ хаһан да бараммат. Ол иһин мин кинилэринэн киэн туттабын, кинилэр айымныылаах үлэлэрэ үтүө холобур буолуоҕа. Төрөппүттэрим үөрэҕэ хаһан да умнуллуо суоҕа.

ЛЮДА ЗЫРЯНОВА, Нам 1 №-дээх оскуолатын 7 кылааһын үөрэнээччитэ

* * *

Биһиги дьиэ кэргэнҥэ эбээ улахан оруоллаах. Аата Екатерина Потаповна. Кини биһиги сүбэһиппит. Иллэҥ кэмигэр иистэнэр, ол быыһыгар бырааттарбын көрөр-истэр. Кини ыра санаата - биһиги үөрэхтээх дьон буола улаатарбыт.

Ийэм Клара Алексеевна Модут дьаһалтатыгар специалиһинан үлэлиир. Аҕам Петр Егорович - баанынай хаһаайыстыба үлэһитэ. Кинилэр биһигини үөрэх-билии эрэ өттүгэр буолбакка, спорка тардыһыылаах дьон быыһыытынан эт-хаан өттүнэн эмиэ дьарыктыыллар.

Бииргэ төрөөбүт төрдүөбүт. Мин улаханнара буолабын, соҕотох кыыспын.

Биһиги дьиэ кэргэнинэн муһуннахпытына үксүн айылҕаҕа сылдьарбытын сөбүлүүбүт. Оҕуруокка тахсан сыыс от үргүүбүт, отоннуубут, оттуубут. Спортивнай күрэхтэһиилэргэ кыттааччыбыт. Сайынҥыга булт үлэтэ сүрүн буолар. Булт кэллэҕинэ, аҕам бултуу тахсар.

Биһиги дьиэ кэргэн иллээхпит, түмсүүлээхпит. Өйдөспөт түгэннэр баар буолааччылар, ол барыта биһиги бэйэбит буруйбутуттан тахсар. Мин дьиэҕэ бары баар буоларбытын сөбүлүүбүн.

НАРЫЙА ТЕРЕХОВА, Нам 1 №-дээх орто оскуолатын 7 кылааһын үөрэнээччитэ.

ӨРҮҮ ОҕО-АЙМАХ ЭЙГЭТИГЭР

Нам сэлиэнньэтин олохтоохо, 35 сыл педагогическай үлэҕэ, ол иһигэр үйэ чиэппэрэ оҕо тэрилтэтин салайбыт уонна күн бүгүн Оҕо Эйгэтин Түөлбэтин директора, РСФСР норуотун үөрэҕириитин туйгуна, Россия Журналистарын Союһун чилиэнэ, үрдүк категориялаах салайааччы Тихонова Зинаида Алексеевна чахчы да оҕо-аймаҕы кытары үлэттэн дьолун булбут, олоҕун бүтүннүүтүн үүнэр көлүөнэни иитиигэ, үөрэтиигэ анаабыт киһи.

Зинаида Алексеевна оруобуна 60 сыл анараа өттүгэр Бүлүүгэ күн сирин көрбүтэ. Оҕо сааһа, оскуолатааҕы сыллара Аҕа дойду сэриитин ыар, аас-туор кэмнэрин кытары сибээстээх. Төрөппүттэрэ эрдэ орто дойдуттан арахсаннар детдомҥа иитиллибитэ. 1949 с. күһүнүгэр аҕата тэлиэгэлээх атынан Куочай детдомугар илдьэн иһэн айан устатын тухары элбэх сүбэлэри биэрбиттэн билигин «үчүгэйдик үөрэн, үөрэхтээх киһи буолан таҕыс» диирин ордук чуолкайдык өйүгэр хатаабыт. Онтон детдомнарынан, интернаттарынан сылдьан барыта алта оскуолаҕа үөрэнэн 1959 с. сэттэ кылааһы бүтэрбитэ. Биллэн турар оскуолаттан оскуолаҕа көһөн үөрэнии үгүс ыарахаттардаах этэ. Тулаайах кыысчаан оҕолор да, улахаттар да атаҕастабылларын, сэнээһиннэрин билэ улааппыта. Зинаида Алексеевна оонньооботох оҕо сааһын киэргэтиспит дьоннорунан Куочай детдомуттан пионербаһаатай Попов Краснослав Саввиһы, Арангастаах детдомуттан эмиэ пионербаһаатай Антонова Раиса Яковлевнаны аҕаар. Кинилэр эрэ миэхэ тирэх буолбуттара, бэйэни сэнэммэккэ үтүөҕэ-кэрэҕэ тардыһарга иилиттэрэ диэн истиҥник, иһирэхтик ахтар. Онон Зинаида Алексеевна олох, үлэ оскуолатын кыра сааһыттан билбитэ.

Үөрэҕин бүтэрээт ыра оҥостубут идэтин баһылыыр сыаллаах-соруктаах Бүлүүтээҕи педучилищеҕа туттарсыбыта. Манна билиигэ-көрүүгэ тардыһыылаах кыыс ситиһиилээхтик үөрэммитэ, музыка учууталын идэтин ылбыта. Онон 1965 с. Зинаида Алексеевна педагогическай үлэтэ саҕаламмыта. Үөрэҕин бүтэрэн баран Хаҥалас улууһун Чкалов диэн сэлиэнньэтигэр кыра кылаастарга нуучча тылын үөрэппитэ. Манна үс хас сыл үлэлээн баран Мэҥэ-Хаҥалас ороҕуонун Хорообутугар старшай пионербаһаатайынан үлэлээбитэ. Манна төһө да уһуннук үлэлээбэтэр бу оскуолаҕа үлэлээбит сылларын пионерскай үлэҕэ уһуйуллубутун сүрдээҕин астынан, мантан оҕону кытары үлэ, үлэ дьолун билбитим диэн ахтар.

Зинаида Алексеевна Намҥа кэлэн бастаан утаа бэйэтин идэтинэн аҕыс кылаастаах оскуолаҕа музыкальнай салайааччынан буолбута. Онтон 1975 сылтан этэргэ дылы уонча сыл пед. ыстаастаах, ол иһигэр пионербаһаатайынан үлэлээн опыттаах педагог Зинаида Алексеевна Намнааҕы пионердар дьиэлэригэр методиһынан ананар. Өрүү пионердары кытары үлэлэһэр, ораас элбэх мероприятиелары ыытан ыччаты патриотическай иитиигэ сүрүн болҕомтотун уурар. Ол курдук 1980 сылтан тэриллибит «Эрэл» ирдиир этэрээт республикаҕа бастыҥнарга ааттаммыта. Бу сыҥдалаҕаннаах, элбэх бириэмэни, күүһү-кыаҕы эрэйэр үлэҕэ Зинаида Алексеевна салайааччы буолан сайынын мэник-тэник уолаттары кытары велосипедынан хастыы эмэ хонуктаах походтарга сылдьар. Кини сылайарын аахсыбакка үлэлээһинин түмүгэр «Модун саная трассата» экспедицияҕа «Эрэл» ирдиир этэрээт үлэтэ бастаан Волгоград куоракка бараргa 20 босхо путевканан наҕараадаламмыта. Бу 200 этэрээттэн бастакы миэстэҕэ тиксии улахан түбүктэн тахсыбыт ситиһии. Онон оторой-моторой уолаттары кытары Волгоград курдук кэрэ куораты көрөн, сынньанан, үгүһү билэн кэлбиттэрэ.

Оҕолоро «Саллааттар суруктара» диэн операцияҕа кыттан эмиэ бастаан аны «Орленок» лаагыырга барар путевка бэриллэр. Бу операция оҕолор улахан сыраларын ылбыта, биллэн турар ким тулуурдаах сайыҥҥы куйаас күннэргэ велосипедынан нэһилиэктэри кэрийэн кырдьаҕастары, сэрии огдооботорун, ветераннары кытары кэпсэтэн сэрии хонуутуттан кэлбит суруктары булбуттара, олору хаартыскаҕа хос түһэрэн анал альбомнары оҥорбуттара. Маныаха салайааччы төрөппүттэртэн өйөбүл, тэрээһин баар буоларын ситиспитэ кырата суох оруоллаах. Төрөппүттэр Зинаида Алексеевна оҕону иитиигэ күннэтэ биэрэр сыратын, билиитин-көрүүтүн сыаналаан өрүү махтаналлар.

Зинаида Алексеевна ханнык да эбээһинэһи чугастык ылынан өрүү эппиэтинэстээхтик сыһыаннаһар, чиэстээхтик толорор үгэстээх. Ол да иһин кэнчээри ыччаты үөрэх-иитии сырдык суолунан кэрэҕэ сирдииргэ, үтүөҕэ уһуйарга улуу педагог В.А. Сухомлинскайдыы эттэххэ «сүрэҕин оҕолорго биэрэн» сөҕүрүйбэт тапталынан биэрэн үлэлиир, айар.

90-с сыллар саҕаланыыларыгар пионерскай хамсааһын ыһыллар кэмигэр Зинаида Алексеевна хас биирдии баһаатай олох ирдэбилигэр сөп түбэһиннэрэн үлэлиирин ситиспитэ. Кини салайыытынан ораас хайысхалаах үөрэхтээһиннэр, түмсүүлэр тэриллибиттэрэ. Оҕолорго да, үлэһиттэргэ да инники сайдыыларыгар, олоҕу сөпкө сыаналыырга улахан көмө буолбута. Республикаҕа да, улууска да оҕо тэрилтэлэрин хамсааһынын үрдүк көрдөрүүтэ ситиһиллэригэр салайааччы З.А. Тихонова тус бэйэтин ирдэбилэ, үтүөтэ-өнөтө кырата суох. Ол курдук хаһан да сиэрдээх сыһыан, бэйэ-бэйэҕэ итэҕэл эрэйиллэрин салайааччы холобурунан көрдөрөр. Кэлин оҕону духовнай, өй-санаа өттүнэн иитиигэ саха төрүт культуратын салгыы сайыннарар сыаллаах «Эркээйи» программаҕа оҕолуоран дьоһун экспериментальнай площадканы салайбыта да элбэҕи этэр.

Зинаида Алексеевна үлэһиттэрин, коллегаларын кытта өйдөһөн үлэлиирэ салайааччы быһыытынан ураты хаачыстыбата буолар. Үгүс сыл үлүһүйэ үлэлээн, элбэх оҕону олох үтүө суолугар үктэннэрэргэ үгүһү-элбэҕи оҥорсубут иитээччилартан биирдэстэрэ Зинаида Алексеевна буолар. Онон киниэхэ уһуйуллан билигин элбэх үтүө үлэһиттэр таҕыстылар. Холобур, Яковлев Алексей Дмитриевич, Үөдэй оскуолатын баһаатайа, Емельянова Светлана Георгиевна, НСПШ-1 фототелепресс-ревю түмсүү салайааччыта, Потапова Ольга Ивановна, Түөлбэ иитэр үлэҕэ директоры солбуйааччыта, Павлова Аксинья Семеновна, үөрэх управлениетын инспектора уоҕа. Кинилэр билигин үтүөкэн сүбэһиттэригэр, наставниктарыгар, салайааччыларыгар үлэһит буолуулларыгар оҥорбут үтүөтүн үрдүктүк сыаналыыллар.

Урут оҕо Эйгэтин Түөлбэтэ пионердар дьиэлэрэ диэн аатанара 1993 с. уларыйан турар. Бу тэрилтэ психологическай наука доктора А.П. Оконешникова «Эркээйи» программатынан үлэлиир.

Түөлбэ - оҕолору түмэр киин. Манна оҕолор тугунан дьарыктаналларын, тугу интэриэһиргииллэрин бэйэтин «Саһарҕа» студията көрдөрөр. Ону сэргэ үлэтэ суох ыччаты 21 саастарыгар дылы дьарыктаныыны, үлэ миэстэтинэн хаччыйан хамнастаах ыһынын кытары тэрийэр. Кинилэргэ иитиллэн ыарахан иитиилээх оҕолор олох көнө суолугар үктэннилэр. Маныаха директор Зинаида Алексеевна оҕо инники дьылҕатыгар кыһанара өтө көстөр. Ол эрээри салайар үлэһит коллективка тирэҕирэр, кини идеяларын, былааннарын коллегалара өйүүр буоллахтарына үлэтэ ордук тахсыылаах буолара чуолкай. Онон Түөлбэ баай опыттаах педагог, З.А. Тихонова салалтатынан ырааҕы, инникини көрөр, үлэлииргэ дьулуһар.

Намнааҕы Түөлбэҕэ ыччат лидердэрэ, активистар иитиллэн таҕыстылар. Кинилэртэн уһулуччутан республикаҕа ыччат хамсааһынын лидерэ, билигин Москваҕа кинематография институтун студена Эдик Гаврильевы, журналист идэтин ылан эрэр СГУ студенын Юра Оконешниковы, культура колледжын студенткатын Таня Пономареваны, МГУ студенткатын Алена Пинигинаны, Санкт-Петербурга кинематография институтун студенын Саша Лукины уонна да атыттары аатталыахха сөп.

З.А. Тихонова директор быһыытынан хас биирдии педагог маастарыстыбатын үрдэтэригэр болҕомтотун уурар. Кини методистыыр да, директордыыр да сылларыгар бииргэ үлэлиир коллегалара элбэҕи ситистилэр: биэс педагог Россия уонна СР норуотун үөрэҕириитин туйгуннара, үс киһи методист баһаатай, биир үлэһит Ленинскэй Комсомол лауреата, түөрт РСФСР үөрэҕириитин үтүөлээх үлэһиттэрэ баар буоллулар.

Директор З.А. Тихонова педагогическай үлэни таһынан кини салайар, дьаһайар тэрилтэтэ материальнай-техническэй база, үпхарчы өттүнэн хаааччыллыылаах буоларыгар хас да туһаайыынан үлэлэһэр, үөрэх тэрилтэлэрин кытары ыкса сибээһи олохтоон дуогабардаһан үлэ хардарыта көдьүүстээх буоларыгар дьулуһар. Холобур, түөлбэлэр Саха-японскай ассоциацияны, НПУ, СГУ, үлэлээх уонна дьарыктаах буолуу киинин кытары үлэлииллэр, иитии программатын оҥорон биэс грант хаһаайынынан буоллулар.

Зинаида Алексеевна үлэтин опыта саҥаны киллэрии быһыытынан сыаналаанан Таатта, Мэҥэ-Хаҥалас, Горнай, Хаҥалас улуустарыгар тарҕанна. Кини айымныылаах үлэтин опыта өссө 1987 с. республикаҕа ыытыллар семинардарга туһаныллар. Элбэх дакылааттара, ыстатыйалара республика бэчээтигэр тахсыбыттара. Түөлбэ үлэтин көрдөрөр матырыйаала «Внешкольник», «Народное образование Якутии» сурунаалларга бэчээттэммиттэрэ уонна Санкт-Петербурга буолбут Бүтүн Россиятаабы конференцияҕа кытары Түөлбэ үлэтин билиһиннэрбиттэрэ. Ону сэргэ «Эркээйи» программаҕа анаммыт семинар-конференцияҕа, «Лена» уокурук региональнай конференциятын кыттыылаахтарыгар эмиэ сырдаппыттара. Бу курдук үлэҕэ ситиһиини элбэҕи ааҕыахха сөп. Оҕо Эйгэтин Түөлбэтигэр туризм, телестудия уоҕа. хайысхалаах үлэлэригэр, баһаатайдар, педагогтар семинардара ыытыллар буолбуттара уонтан тахса сыл буолбута бу эмиэ уһун кэмнээх айымныылаах үлэ түмүгэ буолар. Кинилэр ыытар үлэлэрин Саха-японскай коммерческай ассоциация, Америка, Япония, Дальнай Восток бэрэстэбиитэллэрэ кытары билсэн, үөрэтэн тураллара Намнааҕы Түөлбэ айымныылаахтык үлэлиирин туоһута.

Зинаида Алексеевна инициативалаах, ирдэбиллээх салайааччы буоларын тэрилтэ иһинэн үлэлиир айар коллективтар сэмэй ситиһиилэрэ эмиэ кэпсиир. Ол курдук оҕолор «Мир детства», «Дети Азии», «Я дитя страны Олонхо», «Полярная звезда», «Шаг в будущее» уонна Бүтүн Россиятаабы «Орленок», «Океан» лаагырдар ыыппыт конкурстарыгар кыттан ситиһиилэммиттэрэ уонна соросор кыайыылаах тахсыбыттара.

Зинаида Алексеевна Оҕо Эйгэтин Түөлбэтин иитэр-үөрэтэр үлэтин иилээн-саҕалаан салайарын таһынан сөбүлээн, таптаан олохсуйбут Намын улууһун «Эҥсиэли» хаһыатын биир актыыбынай корреспондена. Кини Эҥсиэли хочотун үтүө-мааны, ытык дьонун, ыччатын олоҕун, үлэтин туһунан улуус, республика бэчээтигэр сырдатарын дьоно-сэргэтэ бэркэ сэргээн ааҕаллар. Кини Россия Журналистарын Союһун чилиэнэ буолбута.

Педагог, салайааччы, журналист Зинаида Алексеевна Тихонова кини быһыытынан сэмэй, аһаҕас дуоһаалаах иитээччи-үөрэтээччи, салайааччы быһыытынан иитиллээччилэрин, коллегаларын да, төрөппүттэр, нэһилиэнньэ да ытыктабылларын уһун сыллаах дьаныардаах үлэтинэн, дьоҥҥо-сэргэҕэ, оҕоҕо-уруугa амарах, эйэҕэс сыһыанынан ылыан ылла.

Биһиги элбэх ахсааннаах ааҕааччылар аатталыттан Зинаида Алексеевнаны 60 сыллаах юбилейынан истиҥник эҕэрдэлээн туран киниэхэ күн сиригэр баар бары үтүөнү-кэрэни баҕарыаҕын!

Е. СИВЦЕВА

Күннэтэ көрөр дьоммут

СОЛБУЛЛУБАТ СУОППАР

Суорун Омоллоон «Сордоох сухатыныы» сордоох суоллаах Салбаҥ суолугар 33 сыл устата суоппардаан, сорох түгэннэргэ дьон туһугар, дьон олоҕун быыһаанныҥна үгүстүк сүүрпүтэ.

Коля бэйэтэ историческай сурахтаах Никольскай дэриэбинэтигэр төрөөн-үөскээн, кырдалыгар кылыйан, сыһыытыгар сүүрэн улааппыт оҕо. Аҕата Афанасий сэрии ветерана, саҥардыыга диэри баара. Мэлдьи мичээрдии сылдьар оҕонньор этэ. Уола эмиэ оннук, билэр дьонун көрүстэҕинэ мичээрдээбитинэн көрсөөччү.

Аны билигин алта уонун ааспыт киһини Николай диирбит сөп буолуо. Армияҕа барыар диэри Никольскайга — комсомол секретара. 1962 сыллаахха Хамаҕатта ыһыаҕар илии-атах оонньууларыгар кыттан, кыайталаан 7 мүһэни ылбыттаах. Кини өссө II-с разрядтаах боксер. Ити дьыл армияҕа барар. Владивостокка Тихоокеанскай стройотрядка санинструкторынан сулууспатын түмүктээн старшай сержант званиелаах дойдутугар демобилизацияланан төннөр. Ити дьыл кэлээт, Дьокуускайга 1 №-дээх СПТУ-га суоппардар курстарыгар биир сыл үөрэнэн суоппар-слесарь идэлэнэн тахсаат, Ленин аатынан колхозка водовозка суоппардыыр. Сайынын Мунур аартыгын дабайан сайылыкка кытта ууну тиэрдэрэ. Онно өссө сүөһү иһэр уутун тиэйэ сылдьыбыттаах.

Онтон аны дьэ суон сураҕырбыт суоллаах-иистээх Салбаҥ дэриэбинэтигэр 1967 с. кэргэнэ анаммытыгар көһөн тахсаллар. Кэргэнэ Анна Даниловна төрүт Долохоно (билигин Даадар диэнҥэ кубулуйбут дэриэбинэҕэ) төрөөн-үөскээн улааппыт кыыс. Кини НПУ-ну ити дьыл бүтэрээт, Салбаҥ начальнай оскуолатыгар 4 сыл учууталлыыр. Онтон салгыы детсадка сэбиэдиссэй, кэлин воспитатель курдук биир эмиэ эппиэттээх кэнчээри ыччаты иитиигэ олоҕун анаан үлэлээбитэ. Пенсияҕа тахсан да баран 8 сыл үлэлээн, дьэ быйыл уурайан, Хамаҕатта саҥа дэриэбинэтигэр дьиэ туттан көһөн киирдилэр.

Аны, Аргунов Салбаҥнааҕы үлэтин саа ылаан кэпсииргэ холонуум. Маҥнай утаа суоппарынан үлэлии сылдьан, быстах буолуо диэн наһаа үлэлээх почтальон үлэтин ылынан, үлэ бөҕөҕө түбэспиттээҕим диир билигин. Ол саҕана сыана чэпчэки буолан хаһыакка, сурунаалга сурутуу элбэх буолан сырыы аайы, ардыгар иккилии куулу таһаарара үһү. Ону ырыыппалаан ыал аайы түҥэтиэххэ диэтэххэ, төһө да дьоҕус бөһүөлэк буоллар үлэлээҕэ. «Хата оҕолорбут улаатаннар көмөлөһөн абыраабыттара» дэһэллэр. Билиҥҥи почта начальнигын эбээһинэһин толорон үлэлиирэ: хаһыакка, сурунаалга суруйуу, харчы перевода, посылка, пенсия, пособие биир күдьүс субуллан олороро. Ити таһаҕастарын таарыччы бэйэтэ суоппардыыр буолан таһара. Онно төлөбүрэ диэн дуона суох. Ноҕорууска, эбии үлэ курдук көрбүттэр быһыылаах, баара-суоҕа 40 солк. эбит. Ити курдук араааһа үйэ чиэппэрэ үлэлээтэҕим буолуо диэн ахтар. Арай кэлин почта аһыллан дьэ уурайбыт.

Салбаҥ суола кыһынын эрэ сылдьарга чэпчиир эрээри нэксиэтинэн киһини сылатар. Массыынаны айыратар суоллаах дойду, уһуна 9 көс. Онтон саамай куһаҕана 5-6 көс. Хас ардах буоллаҕын ахсын буом суолларга моһуоҕуруу, сосуһуу, батыллыы суоппары эрэ айыыгын этиниэх суол буоллаҕа. Бу былаһын тухары Николай биирдэ даҕаны суолга саахалланыыны таһаарбатаҕа, кини ол курдук массыынатын табан оҥосторо. Кини 1976 с. Графка үөрэнэн I кылаастаах суоппар буолбута. Салбаҥ бу икки эрэ ардыгар сылдьыбатаҕа, ыыра киэҥ: Золотинка, Нерюҥри, Большой Невер этилэр. Нерюҥрига барарыгар металлолом тиэйэн илдьэрэ, кэлээри Золотинкаттан комбикорм аҕалара. Массыына перегоннаан хаста да Невергэ тиийэн аҕалтаабыта. Ол дойду суола Кавказ хайатыныы эриллэҥнээн үөһэ тахсан үрдүк хайалары уҥуордуурга киһи мэйиитэ эргийэр үрдүгүнэн салытыннарар, улахан сэрэхтээх суол буолара. Николай ол сырыыларга да уопсайынан эрдэһит, сарсыарда биэстэн суолга турунар кудуххай сырыылааҕын иһин, коллегалара кыайан ситиһэн сылдьыбаттарыттан саллан бииргэ сылдьыбат үһүлэр.

Хайа күн Салбаҥҥа тахсыаҕыттан, көһөн киириэр диэри оҕолоноору гыммыт дьахталлары киин сиргэ Намҥа киллэрэн роддомҥа туттарара. Ол быыһыгар ораас суһал ыарыһахтары киллэртиирэ. Биирдэ ити сүүрбэччэ сыл ааспыта буолуо, оҕоҕоо баалыбыт Новгородовтар оҕолорун киллэрбитин хараастан кэпсиир: «Оҕо эрэйдээх ытаабат этэ, ынчыктыыра», — диир. Ол оҕо түбэһэ Саҥа дьыл бырааһынныыгар түптэлэс тымныыҥа түбэһээхтээбит. Балыыһаҕа киллэрэн түүн туттарбытын кэннэ врач кэлэн биэрбэккэ оҕо эрэйдээх сарсыарданан тыына быстыбыт... Өскө, Николай бырааһынныык диэн ыараан киллэрбэтэҕэ буоллар, эн киллэрбэккэҥин диэн хом санаан, киниэхэ өстүйүө этилэр. Ону билигин оҕобут Володя баара буоллар турбут киһи буолуох этэ диэн төрөппүттэрэ курутуйаллар.

Салбаҥ Таастаахха холбоһон совхоз буолбутугар кылаабынай инженери солбуйан саппаас чаас көрдөөн өссө эбии айана элбэхтэрэ. Ардыгар управляющай, бириГэдьиир буолуталыыр, оттуу массыынатын уруулун ыһыктыбатаҕа. Кытыы сиргэ бэйэ бас билэр транспора хайа да күн наада буола турара. Үлэтин ыстааһын аахтаха 40-тан тахса сыл буолбут. Ол тухары үлэ ветерана буолбатым диэн хомойор. Совхоз ыһыллыытыгар түбэһэн Салбаҥ Хамаҕаттаҕа, Хамаҕатта Салбаҥна сэлэннээбит бадахтаах.

Билигин да сыыдам көлөтүгэр солбуллубат суоппар быһыытынан Андрей Романович баһынайыгар суоппардыыр.

Николай уонна Анна Аргуновтар төрүкү да төрөөбүт араспаннаалара сөп түбэсиһэн — Аргуновтар, үс кыыс оҕолоруттан, Паша Майаҕа детсад үлэһитэ. Кэргэнэ аҕа кылыын курдук суоппар, икки кыыс оҕолоохтор. Тамара Салбаҥна библиотекарь уонна университекка кэтэхтэн үөрэнэр, уоллаах кыыс оҕолоох. Уһуҥ кыыс Аида Саввинова 1 уол, 3 кыыс оҕолоох. Эмиэ төрөөбүт сиригэр Салбаҥна олорор.

Николай билигин сарсыарда аайы километрынан сири сүүрэн кэлэн (зарядкаланан) дьиэҕэ хоммут инчэҕэй хаарынан курданарыттан үөһэ суунар эбит. Ол иһин да бэйэтин эрчинэр буолан ити үлүгэрдээх уһун сындалаҕаннаах айаннары тулуйан сылдьар буоллаҕа.

Николай Афанасьевич уонна Анна Даниловна ыал буолбуттара эһиил 40 сыла. Ол кэмҥэ Анна 60 сааһа буоларын эптэххэ төгүрүк сүүс сыл тахсар эбит. Онон буоллаҕына Анналаах Николай сүбэлэрин холбоон сүүс-сүүстэринэн өйөһөн сүүс саастарыгар тиийиһиктэр.

Сир шарын массыынаҕынан хаста-хаста эргийбитиҥ буолла? Өссө да сүүрдэ сырыт, Николай Аргунов!

Николай КОКОРЕВ.
Хамаҕатта

ИҺИРЭЭХ ТЫЛЛАР

Хамаҕатта нэһилиэгин ветераннарын сэбиэтэ **«АЛГЫС»** эбээлэр кулууптарын10-с хаарын уулларбыт юбилейынан эҕэрдэлиир!

Күндү дьүөгэлэрбит, биһиги үлэбитигэр күүс-көмө буоларгытыгар махтанабыт, инникитин даҕаны ылбыт тэтимнэрин ыһыктыахтара суоҕа диэн эрэнэбит!

Доруобай буолуң, күндү эбээлэр!

Хамаҕатта ветераннарын сэбиэтэ

Ытыктабыллаах убайбытын **АРГУНОВ ВАЛЕРЬЯН ПРОКОПЬЕВИҺ** үйэ ангара омуҥаҥнын ыам ыйын 17 күнүгэр туолбуккунан ис сүрэхпититтэн эҕэрдэлиибит!

Күндү киһибитигэр саха алмааһын курдук чэгиэн доруобуйаны, үлэҕэр-хамнаскар ситиһиини уонна тус олоххор дьолу-соргуну долгуйан туран баҕарабыт!

Биллэҕиҥ Афанасий Винокуров уонна кини оҕолоро Паша, Кеша, Миша, Туйаара, Айаал уонна Лена

Күндүтүк саныыр, ытыктыыр, кырдьаҕас эдьиийбитин **НИКОЛАЕВА МАРИЯ АФАНАСЬЕВНАНЫ** 70 сааскын туолар дьоһун күннүнэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эйиэхэ саха алмааһыныы кытаанах доруобуйаны, уһун үйэни, сир үрдүгэр баар барыы үтүөнү, кэрэни баҕарабыт, Эн халлаанын куруутун ыраас, күнүҥ чэмэлкэй буоллун, олоххун дьол-соргу арыаллаатын диэн алгыспытын ыытабыт.

Партизантан кырдьаҕас күтүөтүҥ Василий Иванович, Шура, Роберт, Женя Муксуновтар, Роза, Владимир Оконешниковтар, Вероника, Гоша Атласовтар, Люба Муксунова, Шура, Витя Муксуновтар, Рита, Вася Поповтар. Дьокуускайтан Даша, Коля Муксуновтар

От всей души поздравляем нашего уважаемого преподавателя, отличника образования РС(Я) **КОЛОДЕЗНИКОВУ МАРИАННУ АРСЕНЬЕВНУ** с признанием студентами Намского педколледжа и оргкомитетом республиканского конкурса «Учителем ученических признаний».

Желаем дальнейших творческих успехов, крепкого здоровья, неиссякаемой энергии и задора, счастья в жизни!

Коллектив Намского педколледжа

Сердечно поздравляем нашего уважаемого преподавателя, ветерана педагогического труда, отличника просвещения РФ, Почетного работника профессионального образования **СТЕПАНОВУ ПЕРЕПЕТУЮ МИХАЙЛОВНУ** с 65-летним юбилеем и от всей души желаем долгих лет жизни, крепкого здоровья, чтобы те, семена, которые Вы посеяли, возвращались и радовали Вас, чтобы, те традиции, у истоков которых Вы стояли, не забывались и продолжались новым поколением!

Счастья, благополучия и всего самого наилучшего!

С уважением педколлектив Намского педколледжа

К сведению крестьянских хозяйств, администраций наслегов и организаций Намского улуса

ДГУП «Туймаада-Лизинг» извещает должников по приобретенным авто и с/х техникам, что согласно п.п. 5, 4, договора оперативного лизинга и ст. 13 закона «О лизинге» от 29.10.98 г. № 164-ФЗ РФ, мы вынуждены будем изъять технику если в течении 10 дней не будут приняты соответствующие меры по погашению задолженности.

Обращаться в Намский филиал ДГУП «Туймаада-Лизинг» по адресу с. Намцы, ул. Советская, 15, тел. 22-7-65.

МАХТАНАБЫТ

Мин хроническай холециститым, хроническай панкреатитым бэргээн, итинтэн сылтаан уопсай туругум наһаа мөлтөөн, давлением үрдээн, мэйиим эргийэн ыксаан сылдьар кэммэр врачтар кэпсэтиилэринэн Петрова Варвара Гавриловна салайар Аппаныгаҕы инфекционнай балыыһаҕа 20 хонукка сытан эмтэнэн туругум туспан сэргэхсийэн, үөрэнкөтөн тахсан дьиэбэр олоробун.

Балыыһа коллектива сүрдээх эйэлээх, эйэҕэс, болҕомтолоох, балыыһа иһэ ыраас, сылаас, сырдык, чуумпу, коллектив куруук үөрэ-көтө сэргэхтик сылдьар. Астара тотоойу, күҥнэ түөртэ аһаталлар. 1 Маай быраахынныыгар уонна Кыайыы күнүгэр саха ыалын остуолугар сэдэхтик ууруллар, күндү оҕуруот астарынан оҕурсунан, помидорынан, яблоконан күндүлээтилэр. Балыыһа эминэн-томунан толору хааччыллыбыт, бу үлэни опыттаах мед. үлэһит Апреля Николаевна хааччыйар.

Балыыһа тас өттө куруук ыраас буолуутугар рабочай Иван олус кыһаллар, кири-хаҕы хараҕар көрдөр эрэ ыраастыы, сиппийэ сылдьар, саҥата-иҥэтэ суох сылдьан барытын толорор, хомуйар.

Врач Варвара Гавриловна олус боростуой эйэҕэс кыһаллаах киһи этиитин, көрдөһүүтүн болҕойон истэр-сыаналыыр, салайааччы хайдаҕый да коллектив эмиэ оннук болҕомтолоох буолара биллэр.

Мин муус устар 25 күнүттэн ыам ыйын 15 күнүгэр дылы сыттым, утуйар таҥас куруук ыраас, өтүүктээх.

Эмтээбит, көрбүт-харайбыт коллективым өрүү эйэҕэс, дьоллоох-соргулаах буоларыгар, ыарыы ыалласпатын, эрэй энгэрдэспэтин, хаһан да санаҕытын түһэрбэккэ үөрэ-көтө сылдьаргытыгар, ыарыһахтар махталларын куруук ыла тураргытыгар баҕа санаабын аныыбын.

В.И. СУЗДАЛОВА,
II группалаах инбэлиит

* * *

Биһиги оҕобутун Осипова Аурикаҥы Новосибирскай куораккa Мешалкин аатынан научнай-чинчийэр клиникатыгар баран көрдөрөн, эмтэнэн кэлбиппитигэр, биһиэхэ күүс-көмө, өйөбүл буолбут бар дьоммутугар сүһүөхтээх бэйэбит сүгүрүйэн, хоолдьуктаах бэйэбит хоҥкуйан туран барҕа махтал тылларын тиэрдэбит.

Махтанабыт Аурика бииргэ үөрэнэр оҕолоругар, кинилэр төрөппүттэригэр, кылаас салайааччытыгар З.Г. Федороваҕа, Чупрова дьиэ кэргэнигэр, Е.Д. Петроваҕа, Хатыҥ Арыы орто оскуолатын коллективыгар, Хатыҥ Арыы участковай балыыһатын, амбулаториятын үлэһиттэригэр, Д.И. Винокуровка, Марианна, Ульяна, Шура Арсентьевна Колодезниковаларга Нам бөһүөлэгин олохтоохторугар уонна барыы чугас аймахтарбытыгар. Баҕарабыт эһиэхэ саха алмааһыныы кытаанах доруобуйаны, үлэҕитигэр-үөрэххитигэр үрдүк ситиһиилэри, тус олоххутугар дьолу!

Осиповтар дьиэ кэргэттэрэ

Намский филиал ДГУП «Туймаада-Лизинг», оптово-розничная сеть «Байылыат» предлагает населению улуса следующие товары: эмалированная посуда (наборы), тазы, ведра 15 л., грабли, инструменты, электроинструменты, гвозди, фанера, оцинкованные листы, спецодежда, зернодробилки двух видов, тележки, электромаслобойка, печь для бани (универсал), конская упряж, комбикорм свиной, куриный и многое другое. Цены ниже рыночных. Ожидается приход стройматериалов (ДВП, ДСП, гвозди всяких размеров).

Спешите делать заявки.

Мы работаем: с 10.00 до 19.00, перерыв с 13.30 до 15.00. Выходной: воскресенье.

Наш адрес: с. Намцы ул. Советская, 15, тел. 22-7-65.

БИЛЛЭРИИЛЭР-РЕКЛАМА

МАРШРУТ ДВИЖЕНИЯ МОЛОКОВОЗОВ с 10 МАЯ 2001 г.

I. Едейцы-Нам

Выезд из гаража 7 ч. 20 мин.

1. 8 ч.00 м. - 8 ч.30 м.	УПХ «Нам»	I Хомустах
2. 9 ч.00 м. - 10 ч.00 м.	Едейцы	Молокозавод
3. 9 ч.00 м. - 10 ч.00 м.	Едейцы	Приемный пункт
4. 10 ч.30 м. - 11 ч.00 м.	Партизан	Маслоцех

II. Намцы

Выезд из гаража 7 ч. 40 мин.

1. 7 ч.55 м. - 8 ч.10 м.	«Сергеляхская» Сергел., 28 у Чесноковых
2. 8 ч.15 м. - 8 ч.25 м.	«Советская» ул. Советская, 24 у Дыдаевых
3. 8 ч.30 м. - 8 ч.40 м.	«Салбанский тракт» у Сивцевых
4. 8 ч.50 м. - 9 ч.00 м.	«Заложная» ул. Залож., 15 у Протопоповых
5. 9 ч.10 м. - 9 ч. 20 м.	«СХТ» ул. И. Винокурова, 44 у Поповых
6. 9 ч.30 м. - 9 ч. 40 м.	«Степана-Платонова» ул. Ст. Платонова у Новгородовых

III. Никольцы-Намцы

1. 8 ч.00 м. - 8 ч.15 м.	«Ленская» Ленская, 24 у Ядрихинских
2. 8 ч.25 м. - 8 ч.40 м.	«Полевая» Полевая, 37 у Потаповых
3. 9 ч.00 м. - 9 ч. 20 м.	«Никольцы»
4. 9 ч.40 м. - 9 ч.50 м.	«Дадар» у Авксентьевых

Продаются трубы диаметром 50, 50, 32, 25, 20, вентиля диаметром 50, 40, 32, 25, 20, сгоны, отводы, муфты, контрагайки, доска сосновая н/обр. толщ. 50, 25 мм.

Куплю сруб.

Телефон посредника 21-2-27.

Намский филиал ДГУП «Туймаада-Лизинг», оптово-розничная сеть «Байылыат» предлагает населению улуса следующие товары: эмалированная посуда (наборы), тазы, ведра 15 л., грабли, инструменты, электроинструменты, гвозди, фанера, оцинкованные листы, спецодежда, зернодробилки двух видов, тележки, электромаслобойка, печь для бани (универсал), конская упряж, комбикорм свиной, куриный и многое другое. Цены ниже рыночных. Ожидается приход стройматериалов (ДВП, ДСП, гвозди всяких размеров).

Спешите делать заявки.

Мы работаем: с 10.00 до 19.00, перерыв с 13.30 до 15.00. Выходной: воскресенье.

Наш адрес: с. Намцы ул. Советская, 15, тел. 22-7-65.

КЭРИЭСТЭБИЛ

Биһиги аҕабыт, быраапыт, убайбыт Рехлясов Егор Иннокентьевич 1965 с. сэтинньи 1 күнүгэр нам селотугар элбэх оҕолоох дьиэ кэргэннэгэ тохсус оҕонон күн сирин көрбүтэ. Оонньообут оҕо, эккэлээбит эдэр сааһа төрөөбүт нэһилиэгэр, таптыыр Намыгар ааспыта.

1981 с. Нам орто оскуолатын 8-с кылааһын бүтэрээт, суоппар буолар баҕаттан Граф Биэрэгэр 2 №-дээх СПТУ-га үөрэммитэ. Үөрэҕин бүтэрэн, икки сыл устата Кяхтаҕа пехота бойобуой массыынатыгар эҥкилэ суох сулууспалаабыта, техникаҕа буһуу-хатыы оскуолатын барбыта.

Армия кэнниттэн таптыыр идэтинэн ПМК-ҕа трактористаабыта. Үлэлии сылдьан оһолго түбэһэн, идэтин уларытан, олоҕу-дьаһаҕы хааччыйар (бытовой) комбинакка атах таҥаһын улларар сыахха алта ый үөрэнэн, идэтин күүскэ баһылаан, дьон биһирэбилин, махталын ылбыта. «Эрэл» УПК-ҕа таптыыр идэтигэр эдэрдэри уһуйбута, атах таҥаһын оҥорор маастарынан эмискэ өлүөр диэри үтүө суобастаахтык 12 сыл устата үлэлээбитэ. Дьон көрдөһүүтүн быһа гыммакка, өрөбүлү аахсыбакка, күнүстэри-түүннэри сыралаһан, сорохторго босхо да оҥортоон биэрэрэ.

Егор Иннокентьевич киһи быһыытынан аламаҕай, кыһалҕаалаахха көмөлөһө эрэ сылдьар амарах сыһыаннааҕа, үтүө эрэ санаалаах атас-доҕор этэ. Кини сырдык аатын төрөөбүт-үөскээбит Намын дьоно умнуохтара суоҕа, үйэ-саас тухары илдьэ сылдьыахтара.

Егор Иннокентьевич икки оҕо тапталлаах аҕата үлэлии сылдьан, 34 эрэ сааһыгар эмискэ суох буолбута. Таптыыр этэ айылҕалыын алтыһарын: саас-күһүн сааланарын, балыктыырын, сир астыырын.

Быраһаай, күндү таптыыр киһибит. Эйигин, эн сырдык мөссүөнүҥүн үйэ-саас тухары умнуохпут суоҕа.

Кэргэнэ, оҕолоро, эдьиийдэрэ, убайдара, балта

Биһиги ийэбит Ощепкова Варвара Титовна Искра биригээдэтигэр бастаан ыанньыксытынан, кэлин ньирэй көрөөччүнэн үлэлээбитэ. Онтон пенсияҕа тахсан баран аҕыйах сыл ньирэй көрбүтэ. Ол кэнниттэн совхоз ыһыллыар диэри субай сүөһү көрбүтэ. Ол да олорон хотон охраннигынан үлэлээбитэ уонна Искра кулуубугар биир актыыбынай кыттааччы этэ. Үлэлиирин тухары эдэр ыччаттарга наставник этэ. Төрөппүт оҕолорун барыларын үлэни таптыырга үөрэппитэ. Ол иһин биһиги ийэбитин куруук саныыбыт, олорбут оҕолоҕун кини курдук салгыахпыт. Биһиги ийэбит күн сириттэн барбыта номнуо 3 сыла буолла. Ол иһин кэриэстэбил суруйдубут.

Оҕолоро уонна табаарыстара

Таптыыр убайбыт, быраапыт
МОСКВИТИН
Егор Николаевич
ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн кийиппитигэр, саҥаспытыгар, балтыларбытыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Намтан Марфа, Прокопий, Семен, Туйаара Ядрихинскайдар

Коллектив Намского улусного узла связи выражает глубокое соболезнование начальнику УУПС Маркову Афанасию Петровичу, родным и близким по поводу кончины после тяжелой продолжительной болезни брата
МАРКОВА
Виктора Петровича.

Күндүтүк саныыр, таптыыр быраапыт, убайбыт
МАРКОВ
Виктор Петрович
үйүн ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн кэргэнигэр Раиҥа, кини оҕолорун дьиэ кэргэттэригэр уонна биригэ төрөөбүтэрин дьиэ кэргэттэригэр бэйэбит дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Анна, Герасим Марковтар оҕолоро уонна кинилэр дьиэ кэргэттэрэ

Таптыыр быраапыт, убайбыт Дьокуускай куорат олохтоохо ОАО ДПК «Саха Золото» кылаабынай специалиһа
МАРКОВ
Виктор Петрович
үйүн ыарахан ыарыыттан өлөн биһиги кэккэбититтэн туораабытынан кэргэнигэр Раиса Георгиевнаҕа, оҕолоругар, кийиитигэр, сиэнигэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Эдьиийэ, убайа, быраата, балта, кинилэр дьиэ кэргэттэрэ

Выражаем глубокое соболезнование Валентине Петровне Ивановой, Чепаловой Вере Петровне, их семьям, родным, близким по поводу безвременной кончины после тяжелой болезни родного брата
МАРКОВА
Виктора Петровича.
Семья Никоновых

Таптыыр убайбыт, быраапыт
МОСКВИТИН
Егор Николаевич
ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн кийиппитигэр, саҥаспытыгар, балтыларбытыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Намтан Аргуновтар, Ушинскайдар, Яковлевтар, Нелюбиннар, Румянцевтар

Коллектив НСШ-2 выражает глубокое соболезнование Москвитину Николаю Николаевичу и его семье по поводу кончины после тяжелой болезни любимого брата
МОСКВИТИНА
Егора Николаевича.
Педколлектив НСШ-2

«Кэнчээри» оҕо саадыгар психологынан үлэлиир бииргэ үөрэммит дьүөгэбитигэр Анна Егоровнаҕа, ийэтигэр Альбина Васильевнаҕа, кинилэр дьиэ кэргэннэригэр, чугас аймахтарыгар тапталлаах аҕалара, эһэлэрэ, күндү киһилэрэ
МОСКВИТИН
Егор Николаевич
күн сириттэн үйүн ыарахан ыарыыттан барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
1992 с. выпуск 10 «б» кылааһын салайааччыта уонна дьүөгэлэриҥ

Күтүөппүтүгэр Винокуров Владимир Николаевичка, эдьиийбитигэр Винокурова Анисия Иннокентьевнаҕа уонна быраапытыгар Славаҕа тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, Уус-Майа олохтоохо
ВИНОКУРОВА
Зинаида Никифоровна
эмискэ ыалдьан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Аймахтара Овчинниковтар

Партизан нэһилиэгин олохтоохо
ГУЛЯЕВА
Анастасия Петровна
өлбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар, күтүөттэригэр, сиэнэригэр дириҥ кутурҕаммын тиэрдэбин.
I Хомустаахтан Елена Николаевна Сысолятина

Улуустааҕы үөрэх управлениета, профкома методист-инспектор Иванова Валентина Петровнаҕа тапталлаах сурдьа
МАРКОВ
Виктор Петрович
ыалдьан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын биллэрэллэр.

Күндүтүк саныыр үөрэппит оҕобут, бииргэ үөрэммит өркөн өйдөөх уолбут, эрэллээх доҕорбут, киһи кэрэмэҥэ
МАРКОВ
Виктор Петрович
ыарахан ыарыыттан бу дыл ыам ыйын 17 күнүгэр күн сириттэн суох буолбутугар дириҥ кутурҕаммытын, сүтэрии аһыытын кэргэнигэр Раиса Георгиевнаҕа, оҕолоругар Леонидка, Соняҕа, кийиитигэр Викаҕа, сиэнигэр Никитаҕа тиэрдэбит. Кытаатыҥ, тулуйуҥ тугунан да кэмнэммэт сүтүү.
Үөрэппит учууталлара Винокурова Е.Д., Сиацева У.А., бииргэ үөрэммиттэрэ

Күндүтүк саныыр тапталлаах убайбыт
МОСКВИТИН
Егор Николаевич
ыарахан ыарыыттан эрдэ өлөн туораабытынан кэргэнигэр Альбина Васильевнаҕа, оҕолоругар, сиэнэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Быраттара Коля, Иван Москвитиннар, Ивановтар

Күнду убайбыт, быраапыт, Нам с. олохтоохо
МОСКВИТИН
Егор Николаевич
өлбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Намтан Т.И. Замятин дьиэ кэргэнэ

Балтыбытыгар, эдьиийбитигэр Москвитина Альбина Васильевнаҕа уонна кини оҕолоругар, сиэннэригэр тапталлаах кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ
МОСКВИТИН
Егор Николаевич
үйүн ыарахан ыарыыттан күн сириттэн өлөн туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тириэрдэбит.
Намтан Аргуновтар, Ушинскайдар, Яковлевтар, Нелюбиннар, Румянцевтар

Кунду дьүөгэбитигэр Москвитина Альбина Васильевнаҕа таптыыр кэргэнэ
МОСКВИТИН
Егор Николаевич
өлбутүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Дьүөгэлэрэ

Түбэ нэһилиэгин дьаһалтата Түбэ олохтоохторо Атласовтарга, Гуляевтарга, Дьяконовтарга кутүөттэрэ, Хатырык Нам с. олорор Москвитиннаргa быраттара, убайдара Нам с. олорор Дьяконова Альбина Васильевнаҕа, кини оҕолоругар, сиэннэригэр тапталлаах кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ
МОСКВИТИН
Егор Николаевич
ыараханнык ыалдьан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕанын тиэрдэр.

4 №-дээх «Чэчир» детсадка бииргэ үлэлээбит истиҥник саныыр дьүөгэбитигэр Москвитина Анна Егоровнаҕа таптыыр, убаастыыр аҕата
МОСКВИТИН
Егор Николаевич
үйүн ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аһыыгын тэҥнэ үллэстэбит.
Дьүөгэлэриҥ 4 №-дээх «Чэчир» д/с коллектива

Хатырык оскуолатыгар бииргэ үөрэммит убаастыыр табаарыспыт
МОСКВИТИН
Егор Николаевич
үйүн ыарахан ыарыыттан биһиги кэккэбититтэн өлөн туораабытынан кэргэнигэр, оҕолоругар дириҥ кутурҕаммытын тириэрдэбит.
Оскуолаҕа бииргэ үөрэммит табаарыстара

Үөрэх управлениетын, профсоюз комитетын аттыгыттан Нам 2 №-дээх орто оскуолатын директорыгар Москвитин Николай Николаевичка тапталлаах убайа
МОСКВИТИН
Егор Николаевич
ыалдьан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Таптыыр убайбыт педагогическай үлэ ветерана
ЛУКИН
Николай Иванович
65 сааһыгар ыараханнык ыалдьан өлбүтүгэр кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, доҕотторугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Балтылара: Орто Халыматтан Варвара Ивановна, Бетүүгүн Марфа Ивановна уонна кинилэр дьиэ кэргэннэрэ

Күнду эдьиийдэрбитигэр Варвараҕа уонна Марфаҕа тапталлаах убайдара, саҥаспытыгар Анна Ивановнаҕа тапталлаах кэргэнэ
ЛУКИН
Николай Иванович
ыарахан ыарыыттан өлбүтүгэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Сивцевтэр, Ноговицыннар

Т. Бүрэ аатынан Бөтүҥ орто оскуолатын педколлектива, үөрэнээччилэрэ, Бөтүҥ нэһилиэгин дьаһалтата оскуола урукку учуутала, педагогическай үлэ ветерана
ЛУКИН
Николай Иванович
өлбүтүгэр кэргэнигэр Анна Ивановнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, балыстарыгар Варвара, Марфа Ивановналарга дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

РЕДАКТОРЫ СОЛБ. Г.К.ЭВЕРСТОВ

ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура, иллюстрация уонна реклама (секретариат) — **21496**; ; бухгалтерия — **21332**; факс — **21332**; **"НАМ" ТРК** — **21632**; редакционнай издательскай система — **21141**

Тэрийэн таһаараччылар: СР Правительствота, Нам улууһун дьаһалтата, редакция коллектива. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуһууну хонтуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ Госкомитетын СР региональнай управлениетыгар регистрацияламмыт нүөмэрэ — **Я 0085.**

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҕитин, дьиэҕит аадырыһын чопчу ыйыҥ. Редакцияҕа кириирбит суруктар төннөрүллүбэттэр. ***Автор этээрэ хаһыат санаатыныын мэлдьи биир буолбат.***

***"ЭНГСИЭЛИ"* - Нам улууһун хаһыата.**
678380, Саха Республиката, Нам с., Октябрьскай уул. 1.
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

Талылынна уонна таҥылынна "Эҥсиэли" хаһыат редакционнай-издательскай систематыгар.
Хаһыат Дьокуускайга "Сахаполиграфиздат" НИПК бэчээттээннэ, Орджоникидзе уул. 38.
Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лиис.
Индекса — 54889. Тираһа — 2603
Бэчээккэ илии баттанна —12:00 ч, 18.05. 2001
Сакаанын №-рэ — 57